ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՀՌՈՎՄԻ

ԿԵՍ

ՀԱՄԱՌՕՏՈՒԹԻՒՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՎԵՐԴԷՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

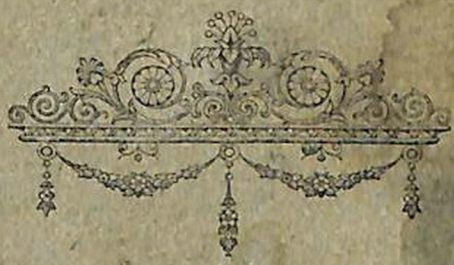

ԹԷՀՐԱՆ

Առաջատիպ Տպարան „ՓԱՐՈՍ„

1907

49406

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՀՌՈՎՄԻ

կամ

ՀԱՄԱԹՈՏՈՒԹԻՆ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

49406

ՍԱՀՄՈՒՅԱՆ ՍԱՏԵԼԱԴԱՐԱՆ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆ

HERRY NAHAPETIAN

APPROBATION

Sur le témoignage compétent qui m'en a été donné, j'approuve le Catéchisme arménien du Père Joseph Khudaverdi, en tant qu'il est l'exacte traduction du Catéchisme de Sa Sainteté Pie X, imposé à la province romaine, et j'en permets l'impression.

† Fr. Lesné

Archevêque de Philippopoli et Délégué Apostolique de la Perse

Ourmiah le 31 Janvier 1907

ՎԱՒԵՐԱՑՈՒՄՆ

Հիմնւելով ինձ տրւած օրինաւոր վկայութեան վրայ՝ հաւանում ու թոյլ եմ տալիս, որ տպագրւի Յովսէփ Վ. Խիւսավէրտեանցի թարգմանած հայերէն քրիստոնէականը, միայն թէ Պիոս Ժ. Սրբազան Քահանայապետից՝ Հռովմէական գաւառին հարկադրիչ Քրիստոնէականի ճշգրիտ թարգմանութիւնը լինի:

† ՓՐ. ԼԵՆԷ՝

Արքեպիսկոպոս Փիլիպպուպոլսի եւ Առաքելական Նուիրակ Պարսկաստանի

Ուրմիայ 31 Յունուարի 1907.

ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԱՂՕԹՔ

Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. Ամէն։

Երկրպագում եմ Քեզ Աստուած իմ, սիրում եմ Քեզ բոլոր սրտով, շնորհակալ եմ Քեզանից ինձ ստեղծելուդ, քրիստոնեայ անելուդ և այս գիշեր պահելուդ համար։ Քեզ եմ նուիրում բոլոր գործերս ու խնդրում եմ, որ հեռու պահես ինձ այսօր մեղքից և ազատես ամեն չարից. ամէն։

ՆԵՐԴՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ՀԱՒԱՏՈՑ

Ես հաւատում եմ հաստատապէս՝ որովհետև Աստուած՝ անսխալ ճշմարտութիւն, այսպէս յայտնեց սուրբ կաթուղիկէ Եկեղեցուն ու նրա միջոցով մեզ էլ է յայտնում թէ միայն մէկ Աստուած կայ և երեք աստուածային Իրարու հաւասար ու Միմեանցից զանազան Անձինք, որոնք կոչւում են Հայր, Որդի և Սուրբ Հոգի. և

թէ Որդին մարդ եղաւ Սուրբ Հոգու զօրութեամբ ամենամաքուր կոյս Մարիամի որովայնում մարդկային մարմին ու հոգի առնելով. և թէ մեզի համար խաչի վրայ մեռաւ, յարութիւն առաւ, երկինք ելաւ, ուսկից պիտի գայ աշխարհիս վերջը բոլոր կենդանիներին ու մեռելներին դատաստան անելու, բարիներին յաւիտենական արքայութիւն ու չարերին յաւիտենական դժոխք տալու։

Դարձեալ նոյն պատճառով հաւատում եմ այն ամեն բաներին, որոնց հաւատում ու սովորեցնում է նոյն Սուրբը Եկեղեցին։

ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ԵՈՒՍՈՑ

Ո՛վ Աստուած իմ, որովհետև ամեն բանի կարող, անհուն բարի ու ողորմած ես, յոյս ունիմ որ՝ Տեառն մերոյ և Փրկչին Յիսուս Քրիստոսի չարչարանքների ու մահուան արդիւնքների համար,

ինձ կը տաս յաւիտենական կեանք, որին Դու՝ որ ամեն բանի մէջ հաւատարիմ ես, խոստացար տալու նրան, որ բարեպաշտ քրիստոնէի պէս ապրի, ինչպէս որ ես առաջադրում եմ այսուհետև ապրելու քո սուրբ օգնութեամբդ։

ՆԵՐԴՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ՍԻՐՈՑ

Ո՛վ Աստուած իմ, որովհետև Դու գերագոյն ու կատարեալ բարի ես, սիրում եմ Քեզ բոլոր սրտով և ամեն բանից վեր, և պատրաստ եմ ամեն բան կորցնելու քան թէ Քեզ վշտացնելու և Քո սիրոյդ համար էլ սիրում և ուզում եմ սիրել ընկերոջս իմ անձիս պէս։

ՏԷՐՈՒՆԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔ

Հայր մեր՝ որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն Քո. եկեսցէ արքայութիւն Քո. եղիցին կամք Քո որպէս յերկինս և յերկրի։ Զհաց մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր. և թող մեզ զպարտիս մեր որպէս և

մեք թողումք մերոց պարտապանաց, և մի՛ տանիր զմեզ ի փորձութիւն. այլ փրկեա՛ ի չարէ։ Զի Քո է արքայութիւն, և զօրութիւն և փառք յաւիտեանս. ամէն։

ՈՂՋՈՒՆԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԵՇՏԱԿԱՑԻՆ

Ողջոյն քեզ, Մարիամ, լի շնորհօք, Տէր ընդ Քեզ. օրհնեալ ես Դու ի կանայս, և օրհնեալ է պտուղ որովայնի Քոյ՝ Յիսուս։ Սրբուհի Մարիամ, մայր Աստուծոյ, բարեխօսեա՛ վասն մեր մեղաւորացս այժմ և ի ժամու մահուանն մերոյ. ամէն։

ՀԱՆԴԱՆԱԿ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ

Հաւատամ ի մի Աստուած՝ Հայրն ամենակալ յԱրարիչն երկնի և երկրի։ Եւ ի մի տէր մեր՝ Յիսուս Քրիստոս, յՈրդի Նորա միածին, որ յղացաւ ի Հոգւոյն Սրբոյ, ծնաւ 'ի Մարիամայ Կուսէն, չարչարեցաւ ընդ Պոնտացւով Պիղատոսիւ, խաչեցաւ, մեռաւ և թաղե-

ցաւ, էջ ի դժոխս, յերրորդ աւուր յարեաւ ի մեռելոց, համբարձաւ յերկինս, նստաւ ընդ աջմէ Աստուծոյ Հօր ամենակալի, ռնսալի գալոց է ի դատել զկենդանիս և զմեռեալս։ Հաւատամ ի Սուրբ Հոգին, ի սուրբ կաթուղիկէ Եկեղեցի, ի հաղորդութիւն սրբոց, ի թողութիւն մեղաց, ի յարութիւն մարմնոց ի կեանս յաւիտենականս. ամէն։

Մտաբերենք Աստծու և Եկեղեցու պատուիրանները, խնդրելով շնորհք նրանց լաւ պահելու համար։

ԵՍ ԵՄ ՏԷՐ ԱՍՏՈՒԱԾ ՔՈ

1. Մի ունիցիս զայլ Աստուած առաջի իմ.
2. Մի առնուցուս զանուն Աստուծոյ քո ընդունայն
3. Յիշեա զօր շաբաթուն սրբել զնա. այսինքն զկիւրակէս
4. Պատուեա զհայր քո և զմայր.

5. Մի սպանաներ.
6. Մի չնար.
7. Մի գողանար.
8. Մի սուտ վկայեր զընկերէ քումմէ.
9. Մի ցանկար կնոջ ընկերի քո,
10 Մի ցանկար ամենայնի՝ որ նորա է։

---

1. Ցաւուրս Կիւրակէից և տօնից տեսանել զպատարագ.
2. Պահել զպահս և ծոմապահս հրամայեալս.
3. Ի տարւոջ գոնէ մի անգամ խոստովանիլ.
4. Հաղորդիլ գոնէ ի տարւոջ մի անգամ, այսինքն ի Զատկի յարութեան Տեառն
5. Տալ զտասանորդս ընչից։

ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԿԱՆՉԵՆՔ ՍՈՒՐԲ ԿՈՒՍԻՆ ՄԵՐ ՊԱՀԱՊԱՆ ՀՐԵՇՏԱԿԻՆ ՈՒ ՄԵՐ ՊԱՇՏՊԱՆ ՍՐԲԻՆ

Ամենասուրբ Կոյս, Մայր Յիսուսի, և ամենազօր բարեխօսդ իմ. ես ինձ Քո

մայրենի պաշտպանութեանդ եմ յանձնում։ Ո՛վ ամենասիրելի Մայր. եղիր իմ ապաւէնս՝ ամեն կարօտութիւններիս մէջ, իմ մխիթարութիւնս՝ ամեն վշտերիս մէջ և իմ միջնորդն՝ ամենօրհնեալ Որդուդ մօտ այս օր, կեանքիս ամեն օրերում, և մանաւանդ մահուանս ժամին։

Ո՛վ պահապան Սուրբ Հրեշտակ, սիրելի առաջնորդ իմ, ընդունիր ինձ համար Աստծուց շնորհք՝ քո փրկարար ազդեցութիւններիդ հնազանդելու և իմ քայլերս այնպէս ուղղելու, որ Աստծու պատուիրանների շաղուից ամենևին չը շեղիմ։

Ո՛վ փառաւորեալ Պաշտպան Սուրբ, որի անունն եմ կրում, պաշտպանիր ինձ և բարեխօսիր ինձ համար, որպէս զի կարենամ քեզի պէս աշխարհիս վրայ Աստծուն ծառայել և յաւիտեանս քեզի հետ Իրան երկինքը փառաւորել. ամէն։

ՀՐԵՇՏԱԿ ՏԵԱՌՆ

Հրեշտակ Տեառն աւետեաց կուսին Մարիամու—և յղացաւ ի Հոգւոյն Սրբոյ։ Ողջոյն քեզ Մարիամ. . . .

Ահաւասիկ կամ աղախին Տեառն—եղիցի ինձ ըստ բանի քում։ Ողջոյն քեզ, Մարիամ. . . .

Եւ Բանն մարմին եղև—և բնակեաց ի մեզ։ Ողջոյն քեզ, Մարիամ . . . .

Աղաչեա՛ վասն մեր սուրբ Աստուածածին—զի արժանի լիցուք խոստմանցն Քրիստոսի։

Զշնորհս քո՝ աղաչեմք Տէր, հեղ ի միտս մեր զի որ աւետեօք հրեշտակին Քրիստոսի Որդւոյ քոյ գմարդեղութիւնն ծանեաք, ի ձեռն չարչարանաց և խաչի նորա ժամանեսցուք ի փառս յարութեան, Տերամբ մերով Յիսուսիւ Քրիստոսիւ. ամէն։

ՄԱՂԹԱՆՔ
ՅԻՍՈՒՍԻ ՍՈՒՐԲ ԱՆՈՒԱՆ

Տէր ողորմեա՛,

Քրիստոս ողորմեա՛,
Տէր ողորմեա՛,
Յիսուս լուր մեզ,
Յիսուս անսա՛ մեզ,
Հայր երկնաւոր Աստուած,
Որդի Փրկիչ աշխարհի Աստուած,
Հոգիդ սուրբ Աստուած,
Սուրբ Երրորդութիւն մի Աստուած,
Յիսուս Որդի Աստուծոյ կենդանւոյ,
Յիսուս լոյս փառաց Հօր,
Յիսուս պայծառութիւն յաւիտենական լուսոյ
Յիսուս թագաւոր փառաց,
Յիսուս արեգակն արդարութեան,
Յիսուս Որդի Կուսին Մարիամու,
Յիսուս սիրելի,
Յիսուս զարմանալի,
Յիսուս Աստուած հզօր,
Յիսուս Հայր հանդերձելոյ աշխարհին,
Յիսուս հրեշտակ մեծի խորհրդոյ,
Յիսուս ամենակարող,

ողորմեա՛ մեզ

Յիսուս ամենահամբեր,
Յիսուս ամենահնազանդ,
Յիսուս հեզ և խոնարհ սրտիւ,
Յիսուս սիրող ողջախոհութեան,
Յիսուս որ սիրես զմեզ,
Յիսուս Աստուած խաղաղութեան,
Յիսուս Տէր կենաց,
Յիսուս տիպար առաքինութեանց,
Յիսուս նախանձասէր հոգւոց,
Յիսուս Աստուած մեր,
Յիսուս ապաստան մեր,
Յիսուս հայր աղքատաց,
Յիսուս գանձ հաւատացելոց,
Յիսուս հովիւ բարի,
Յիսուս լոյս ճշմարիտ,
Յիսուս յաւիտենական ճշմարտութիւն,
Յիսուս անսահման բարութիւն,
Յիսուս ճանապարհ մեր և կեանք,
Յիսուս ուրախութիւն հրեշտակաց,
Յիսուս թագաւոր նահապետաց,
Յիսուս ուսուցիչ առաքելոց

ողորմեա՛ մեզ

Յիսուս վարդապետ աւետարանչաց
Յիսուս զօրութիւն մարտիրոսաց,
Յիսուս լոյս խոստովանողաց,
Յիսուս մաքրութիւն կուսանաց,
Յիսուս պսակ ամենայն սրբոց,
Քաւիչ մեր Յիսուս խնայեա 'ի մեզ։
Քաւիչ մեր Յիսուս անսա մեզ։

Յամենայն չարէ,
Յամենայն մեղաց,
Ի բարկութենէ քումմէ,
Ի դաւաճանութենէ դիւին,
Ի յոգւոյ պոռնկութեան,
Ի յաւիտենական մահուանէ,
Յանփոյթ առնելոյ զշնորհաց քոց
Վասն խորհրդոյ սուրբ մարդեղութեան Քո,
Վասն ծննդեան Քո,
Վասն մանկութեան Քո,
Վասն աստուածային կենաց Քոց,
Վասն աշխատանաց Քոց,
Վասն տաղնապելոյ և չարչարանաց Քոց,

ԳՐԱԴԱՐԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Վասն խաչի և լքման Քո,
Վասն նուաղման Քո,
Վասն մահուան և թաղման Քո,
Վասն յարութեան Քո,
Վասն համբարձման Քո,
Վասն ուրախութեան Քո,
Վասն փառաց Քոց,
Գառն Աստուծոյ, որ բառնաս զմեղս աշխարհի, խնայեա՛ 'ի մեզ Տէր։
Գառն Աստուծոյ, որ բառնաս զմեղս աշխարհի, անսա՛ մեզ Տէր։
Գառն Աստուծոյ, որ բառնաս զմեղս աշխարհիս, ողորմեա՛ մեզ։
Յիսուս լսէ՛ մեզ։
Յիսուս անսա՛ մեզ։

զամենայն զմեղս ցիսուս

ԱՂՕԹՔ

Տէր Յիսուս Քրիստոս, որ ասացեր՝ հայցեցէք և ընկալջիք, խնդրեցէք և գտջիք, բախեցէք և բացցի ձեզ. տո՛ւր հայցողացս, աղաչեմք, զաստուածային սէր Քո, զի սիրեսցուք զՔեզ բոլորով

սրտիւ և անդադար փառաւորեսցուք զՔեզ բանիւ և արդեամբ, որ կենդանի ես և թագաւորես յաւիտեանս. ամէն։ Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն։

ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԱՂՕԹՔ

Ով Աստուած իմ, երկրպագում ու սիրում եմ Քեզ բոլոր սրտով, շնորհակալ եմ Քեզանից ինձ ստեղծելուդ, քրիստոնեայ անելուդ, և այս օրս պահելուդ համար։ Քեզ եմ նուիրում ինչ բարիք որ գործեցի, և խնդրում եմ որ, ազատես ինձ ամեն չարից։

Աղաչում եմ, Տէր, օրանս ընթացքում ինձ արած շնորքներին պատկիր՝ առաքելով սուրբ Հոգուն, որ միտքս լուսաւորէ և ճանաչեցնէ ինձ այսօր գործած մեղքերս, որպէս զի նրանց վրայ զղջալով արժանի լինիմ թողութիւն գտնել անսահման բարութիւնից. ամէն։

Քննիր քեզ, եթէ՝

Աղօթքդ եռանդեամբ ու մտադրութեամբ արիր—հայհոյեցիր—Կիրակի ու տօն օրերը պատարագից զրկուեցար քո յանցանքովդ—այս օրերը առանց հարկաւորութեան աշխատեցար—ծնողներիդ, մեծաւորներիդ հնազանդեցար—յարգեցիր նրանց—ուրիշին չարութեամբ ծեծեցիր, յիշոց տուիր—գայթակղութիւն տուիր, անպարկեշտ բաների վրայ նայուածք նետեցիր—անհամեստ խօսակցութիւն, գործեր արիր—վատ բաների վրայ հաճոյքով մտածեցիր —չար բաղձանքներին հաւանեցար—լկտի երգեր երգեցիր—չար գրքեր կարդացիր—գողութիւն արիր—սուտ խօսեցար—ուրիշի անունը կոտրեցիր—չարիքը կամեցար—անվաւեր խոստովանութիւն արիր—արգելուած օրերը պահքդ չարութեամբ կերար—հպարտացար—ագահութիւն արիր—նախանձեցար—որկրամոլութիւն արիր

—ծոյլ գտնուեցաք։

ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ԶՂՋՄԱՆ

Ո՛վ Աստուած իմ, որովհետև Դու անհուն բարի ես, Քեզ ամեն բանից վեր եմ սիրում, գղջում ու ցաւում եմ բոլոր սրտով Քեզ վշտացնելուս համար ու հաստատապէս առաջադրում եմ քո սուրբ օգնութեամբդ, այլ ևս մեղք չը գործելու, ու մասնաւորապէս մեղքի առիթներից փախչելու։

ՄԵԶ ՅԱՆՁՆԵՆՔ ԱՍՏԾՈՒՆ, ՍՈՒՐԲ ԿՈՒՍԻՆ, ՄԵՐ ՊԱՀԱՊԱՆ ՀՐԵՇՏԱԿԻՆ ՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆ ՍՐԲԻՆ

Այցելիր, Տէր, մեր բնակարանին ու հեռացրու նրանից թշնամու ամեն դարանները, թող քո սուրբ հրեշտակները այստեղ բնակուին՝ մեզ խաղաղութեան մէջ պահելու համար, ու քո սուրբ օրհնութիւնդ միշտ մեր վրայ լինի Տէրը մեր Յիսուս Քրիստոսով։

Քո պաշտպանութեան հովանաւորու-

թեանն ենք ապաւինում, սուրբ Աստուածածին մի մերժիր մեր աղաչանքները մեր կարօտութիւնների մէջ, այլ փրկիր մեզ ամեն վտանգից, ով փառաւորեալ և օրհնեալ սուրբ Կոյս։

Ո՛վ Աստծու հրեշտակ՝ որ իմ պահապանս ես, լուսաւորիր, ուղղիր, պահպանիր ու կառավարիր ինձ՝ որ վերնական զթութեամբ քեզ եմ յանձնուել։

Եւ դու, ով իմ պաշտպան սուրբս, խնամիր և յանձնիր ինձ Աստծուն որ այս գիշեր պահէ հոգիս ու մարմինս թշնամու որոգայթներից որպէս զի առանց մեղքի անցնելով կարենամ դարձեալ փառաւորել Աստծուն. ամէն։

ԱՂՕԹԵՆՔ ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐԻ ՈՒ ՆՆՋԵՑԵԱԼՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Օրհնիր, Տէր, ծնողներիս, ազգականներիս, բարերարներիս, հոգևոր ու մարմնաւոր մեծաւորներիս, թշնամիներիս։ Օգնիր աղքատներին, ազատու-

թիւն շնորհիր բանտարկեալներին, մխիթարութիւն՝ վշտացեալներին, նաւահանգիստ՝ նաւորդներին, առողջութիւն՝ հիւանդներին ու բարի մահ՝ հոգեվարքներին։ Դարձրու, Տէր, մոլորեալներին, լուսաւորիր անհաւատներին։

Աստուած բարութեան ու ողորմութեան, դիմ քաւարանի անճար հոգիներին, վերջ տուր նրանց տանջանքներին, հանգիստ ու յաւիտենական լոյս պարգևիր նրանց՝ որոնց համար պարտաւոր եմ աղօթելու։

ԱՄԵՆԱՍՈՒՐԲ ԿՈՒՍԻ ԼԻԹԱՆԻԱՆ

Տէր ողորմեա՛,
Քրիստոս ողորմեա՛,
Տէր ողորմեա՛,
Քրիստոս լսուր մեզ,
Քրիստոս անսա՛ մեզ,
Հայր երկնաւոր Աստուած, } ողորմ. մեզ
Որդի փրկիչ աշխարհի Աստուած, } ողորմ. մեզ
Հոգիդ սուրբ Աստուած, } ողորմ. մեզ
Սուրբ Երրորդութիւն մի Աստուած, } ողորմ. մեզ

Սրբուհի Մարիամ,
Սուրբ Աստուածածին,
Սուրբ Կոյս կուսանաց,
Մայր Քրիստոսի,
Մայր աստուածային շնորհաց,
Մայր մաքուր,
Մայր սուրբ,
Մայր անարատ,
Մայր անբիծ,
Մայր սիրելի,
Մայր սքանչելի,
Մայր լաւի խորհրդոյ,
Մայր Արարչին,
Մայր Փրկչին,
Կոյս իմաստուն,
Կոյս յարգոյ,
Կոյս քաջոգելի,
Կոյս հպօր,
Կոյս գթած,
Կոյս հաւատարիմ,
Հայելի արդարութեան,
Աթոռ իմաստութեան,

մեր ողորմի՛ մեզ

Պատճառ մերոյ խնդութեան,
Անօթ հոգևորական,
Անօթ պատուելի,
Անօթ ընտիր աստուածպաշտութեան,
Վարդ խորհրդական,
Աշտարակ դաւթեան,
Աշտարակ փղոսկրեայ,
Տուն ոսկեզէն,
Տապանակ ուխտի,
Դուռն երկնից,
Աստղ առաւօտեան,
Առողջութիւն հիւանդաց,
Ապաստան մեղաւորաց,
Մխիթարիչ վշտացելոց,
Օգնական քրիստոնէից,
Թագուհի հրեշտակաց,
Թագուհի նահատակաց,
Թագուհի մարգարէից,
Թագուհի առաքելոց,
Թագուհի մարտիրոսաց,
Թագուհի խոստովանողաց,

աղօթեմ վասն մեր

Թագուհի կուսանաց,
Թագուհի ամենայն սրբոց,
Թագուհի առանց սկզբնական ա-
բատոյ յղացեալ,
Թագուհի ամենասուրբ վարդապա-
նի,

Աղաչեա՛ մեզ Քոյոց

Գառն Աստուծոյ որ բառնաս զմե-
ղըս աշխարհի, խնայեա՛ ի մեզ Տէր։
Գառն Աստուծոյ որ բառնաս զմե-
ղըս աշխարհի, անսա՛ մեզ Տէր։
Գառն Աստուծոյ որ բառնաս զմե-
ղըս աշխարհի, ողորմեա՛ մեզ
Աղաչեա՛ վասն մեր, սուրբ Աստ-
ուածածին զի արժանի լիցուք խոստ-
մանցն Քրիստոսի։

Ա Ղ Օ Թ Ք

Աստուած անճառելի ողորմութեան,
որ ոչ միայն մարդ, այլ և որդի մարդոյ
լինել հաճեցար. և ծնանելով ի կուսէ՝
զմայրը ի յերկրի ստացար որ կԱստ-
ուած ունէիր հայր ի յերկինս. տուր մեզ

աղաչեմք զյիշատակ նորա յօժարութեամբ կատարել. զմայրութիւն նորա զերազոյն յարգանօք պատուել, զերազանցագոյն վսեմութեան նորա զմեզ խոնարհութեամբ հպատակել, որ զՔեզ Հոգւով սրբով յղացաւ, զՔեզ կուսութեամբ ծնաւ, և զՔեզ ի յերկրի ինքեան հնազանդ կալաւ զՏէրդ մեր Յիսուս Քրիստոս։ Որ կենդանի ես և թագաւորես ընդ Հօր և ընդ սրբոյ Հոգւոյն յաւիտեանս. ամէն։

ՊԱՂԱՏԱՆՔԱՌ ՏԻՐԱՄԱՑՐՆ ՄԱՐԻԱՄ

Միտրդ բեր, ով գթած Կոյս Մարիամ Աստուածածին. որ ամենևին լսած չէ թէ մէկը քո պաշտպանութեանդ ապաւինած, Քեզ օգնութեան կանչած ու Քո խնամքիդ իրան յանձնած լինի. Դու նրանից երեսդ դարձրած լինիս։ Ես էլ նոյն յուսով զօրացած Քեզ եմ գալիս ու դիմում, քո առջևդ եմ լալիս ու ողբում, ով Կոյսերի Կոյս քաղցր Մայր,

Բանին Աստծու Մայր, իմ այս խօսքերից երես մի դարձներ, այլ սիրով մըտիկ արա և ընդունիր աղաչանքներս։

Յիսուս, Մարիամ, Յովսէփ, ձեզ եմ տալիս սիրտս ու հոգիս.
Յիսուս, Մարիամ, Յովսէփ, ինձ հետ եղէք հոգեվարքիս.
Յիսուս, Մարիամ, Յովսէփ, ձեր ձեռը տամ խաղաղ՝ հոգիս։
Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. Ամէն։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԵԱՆ

Խղճի քննութիւնից առաջ

Ո՛վ ամենասիրելի Փրկիչդ իմ, տուր ինձ շնորհդ որ կարենամ՝ հոգուս փրկութեան ու Քո փառքիդ համար, ապաշխարութեան խորհրդին արժանապէս մերձենալու։

Ո՛վ ամենասուրբ Կոյս՝ Յիսուսի և իմ Մայր, ընդունիր ինձ համար Քո օրհ-

նեալ Որդուցդ բոլոր մեղքերս ճանաչելու, ատելու և անկեղծաբար խոստովանելու շնորհքը։

ԽԻՂՃԸ ԼԱՒ ՔՆՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄԻ ՔԱՆԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ

1. Խիղճը քննելուց առաջ. Միտքը ամփոփել, մտադրութեամբ ու ջերմեռանդութեամբ Աստծու օգնութիւնը խնդրել՝ վերը դրուած աղօթքն ասելով, մեր մեղքերը ճանաչելու ու նոր-ցանց վրայ ճշմարտապէս դղջալու համար։
2. Խիղճը քննելիս. Փութով փնտռել թէ ինչ մեղքեր ենք գործել—արդեօք նիւթը ծանր էր կամ թեթև—կատարեալ հաւանութեամբ գործեցինք թէ անկատար—քանի անգամ նրանց մէջ ընկանք—արդեօք տեղի ունեցան այնպիսի պարագաներ որ կարող էին մեղքի տեսակը փոխել խոստովանութեան մէջ յայտնե-

լու համար։

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԵԱՆ ԿԵՐԳԸ

Գնա, չոքիր քահանայի առաջ. խաչակնքիր քեզ և յետոյ ասա

Խոստովանիմ առաջի Աստուծոյ ամենակարողի և երանուհի Մարիամու միշտ կուսին, երանելի Միքայէլի հրեշտակապետին, երանելի Յովհաննու Մկրտչին, սրբոց առաքելոցն Պետրոսի և Պօղոսի և սրբոյ Հօրն մերոյ Գրիգորի լուսաւորչին և ամենայն սրբոց և առաջի քո, հայր սուրբ. քանզի մեղայ յոյժ խորհրդով բանիւ և գործով. վայ ինձ, վայ ինձ և յաւէտ վայ ինձ։

Ասա թէ՝

Որչափ ժամանակից է, որ չես խոստովանուել

Ընդունել ես արձակումն թէ ոչ,

Եթէ ապաշխարանքդ կատարել ես,

Եթէ անցած խոստովանութեանդ մէջ մոռացել կամ չես ասել մի մեղք։

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ ԽՂՃԻ ԱՍՏԾՈՒ ՊԱՏՈՒԻՐԱՆՆԵՐԻ ՎՐԱՑ

Ա. Ես եմ Տէր Աստուած քո, մի ունիցիս զայլ աստուած առաջի իմ։

Ասա երէ՝ 1. աղօթքդ չես արել (որչափ ժամանակից ի վեր). 2. Նրա մէջ կամաւոր մտքի ցնդումներ ունեցել ես. 3. հաւատքի ճշմարտութիւնների վրայ երկմտել ես. 4. քրիստոնեայ կամ ուղղափառ լինելուդ վրայ ամաչել ես. 5. կախարդութիւններին, հմայութիւններին մտիկ արել ես, 6. կախարդական կամ հաւատքի դէմ գրքեր պահել, կարդացել ես. 7. երազներին և ուրիշ աւելորդապաշտութիւններին հաւատացել ես։

Բ. Մի սուտ զանուն Աստուծոյ քո ընդունայն

1. պարապ, սուտ, չար բաների համար երդում արել ես. 2. Աստծու անունն առանց յարգանքի յիշել ես.

3. Հայհոյել ես, Աստծու դէմ տրտընջացել ես. 4. արած ուխտերդ կատարել ես. 5. անիծել ու չարամաղթել ես (սրտով թէ միայն լեզուով)։

Գ. Յիշեա զօր շաբաթուն սրբել զնա, այսինքն զԿիւրակէս

1. Կիւրակի ու տօն օրերը պատարագ տեսել ես, պատարագին ուշ հասել ես, կամ լաւ չես տեսել. եկեղեցու մէջ խօսել, ծիծաղել, անպարկեշտ ես եղել. 2. առանց հարկաւորութեան կամովին աշխատել, ուրիշին էլ աշխատացրել ես։

Դ. Պատուեա զհայր քո եւ զմայր

1. ծնողներիդ, մեծաւորներիդ, վարժապետներիդ, յարգել ես—նրանց պատասխան դարձրել —նախատական խօսքերասել—ծաղրել, պակասութիւնները յայտնել—կամեցել ես ծեծել—նրանց մահւան ցանկացել ես —բարկացրել ու սիրտը կոտրել ես— նրանց հնազանդել ես (ինչպանի մէջ).

Ե. Մի սպանաներ

1. Ուրիշին չարութեամբ ծեծել, վիրաւորել, սպանել ես, անձամբ կամ ուրիշի ձեռքով. 2. անարգել, նախատական խօսքեր ասել ես. 3. մէկին ատել, նրա դէմ ոխ պահել, ու նրանից վրէժ առել ես. 4. ուրիշին գայթակղեցրել ես՝ խօսքով կամ գործով մեղքի մէջ ձգելով. 5. խռովութիւն ու թշնամութիւն սերմանել ես. 6. օգնել ես մէկին որ չարգործէ.

Զ. Մի շնար. Թ. Մի ցանկար կնոջ ընկերի քո

1. Կամովին աղտեղի մտածմունքների մէջ կեցել ես, հաւանել ես նրանց. 2. անհամեստ գործելու ցանկացել ես. 3. Կամովին չար ակնարկները նետել ես անվայել բաների վրայ. 4. անհամեստ խօսքեր, պատմութիւններ, երգեր, ասել կամ հաճոյքով լսել ես. 5. անվայել ինչ արել

ես, անձիդ պատիւը չես պահել, ապօրինաւոր կատակներ արել ես. 6. անմեղներին շար բան սովորեցրել ես, կամ ուրիշի անկման պատճառ եղել ես.

Է. *Մի գողանար.* Ժ. *Մի ցանկար ամենայնի՝ որ նորա է։*

1. Գողութիւն արել ես (ասա՝ հիշէ ծանր էր նիւթը կամ թեթև) ծընողներից, ուրիշից, գողացած բանը յետ չես դարձրել. 2. փափագ ունեցել ես գողանալու. 3. առուտուրի մէջ խաբէութիւն արել ես. 4. գտած բանը տիրոջը չես դարձրել. 5. կեղծ ստակ կամաւ գործածել ես. 6. գողութեան կամ ուրիշին վնասելու՝ մասնակցել ես օգնելով, յորդորելով.

Ը. *Մի սուտ վկայեր զընկերդ քումմէ։*

1. Սուտ ասել ես ուրիշին վնասելու համար. 2. սուտ վկայութիւն տուել ես. 3. ընկերոջդ լաւ անունը կոտրել ես, նրա պակասութիւնները

առանց հարկաւորութեան յայտնել ես. 4. ընկերոջդ բամբասել, զրպարտել ես. 5. ընկերոջդ վրայ եղած բամբասանքին հաճոյքով ականջ կախել ես. 6. ուրիշի գաղտնիքը յայտնել ես։

ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՊԱՏԻՐԱՆՆԵՐԸ

Բ. Պահել զպահս եւ ծոմապահս իրամնալեալս

1. Պահքդ կերել ես. (առանց հարկաւորութեան, տնօրինումն խնդրելու), 2. ուրիշին պատճառ եղել ես որ պահքն աւրէ.

Գ. Իտարոյ գոնէ մի անգամ խոստովանիլ

1. Տարին անց կացրել ես առանց և ոչ իսկ մի անգամ խոստովանելու. 2. անվաւեր խոստովանել ես մահուշափ մեղք պահելուդ, առաջադրութիւն չանելուդ, զղջում չունենալուդ համար. 3. ուրիշին պատճառ եղել ես որ խոստովանութեան մէջ մեղք

պահէ ասելով թէ մեղք չէ.

Գ. *Հաղորդիլ ի տարուոյ գոնէ մի անգամ, այսինքն ի Զատկի յարութեան Տեառն*

1. Զատկական Հաղորդուելու պարտքը չես կատարել. 2. մահու չափ մեղքով ընդունել ես ամենասուրբ Հաղորդութիւնը։ 3. Պատճառ եղել ես որ ուրիշներն էլ Սրբութիւն չառնեն այս օրերը.

ԵՕԹԸ ՄԱՀՈՒՁԱՓ ՄԵՂՔԵՐԻ ՎՐԱՑ

Ա. *Հպարտութիւն*

1. Ձատ սիրել ես որ քեզ գովեն, ուրիշներից վերադասեն. 2. քեզ գովել ես, ուռել ես հագուստներիդ, ձիրքերիդ, ազնուութեանդ համար. 3. ուրիշներին վատ զարկել ես. 4. քեզանից մեծին երեսը կեցել, և չես ուզեցել ուրիշների խրատներին մըտիկ անել. 5. տրտմել ես երբ քեզ բանի տեղ չեն դրել, չեն գովել կամ

մոռացել են. 6. քեզի հաւանել ես.

Բ. Ազահութիւն

1. Կարծրասիրտ ես եղել ուրիշների նկատմամբ. 2. սիրտդ շատ կապել ես աշխարհային բաներին. 3. անողոք ես եղել աղքատների ձայնին.

Գ. Նախանձ

1. Նախանձել ես ուրիշների ունեցած ձիրքերի կամ ստացուածքի վրայ, 2. տրտմել ես նրանց բարիքի և ուրախացել ես նրանց վնասի վրայ.

Դ. Բարկութիւն

1. Բարկացել ես. անհամբեր ես եղել. 2. այնպէս սաստիկ վրդովել ես որ արածդ չես իմացել. 3. ուրիշի հետ խռովել ես. 4. ուրիշներին բարկացրել ես, կռուել ես. 4. քէն պահել ես, բարկութիւնդ հանել ես. բարկացրել ես.

Ե. Ծուլութիւն

1. Անփոյթ դտնուել ես քրիստոնէական պարտքերդ սովորելու. 2. ժա-

մանակդ պարապ անց կացրել ես.
3. ծուլութիւն արել ես աղօթելու, եկեղեցի գնալու համար.

Զ. Ուկրամոլութիւն

1. չափից դուրս կերել կամ այնչափ խմել ես որ խելքդ կորցած լինիս
2. շատ շտապով, անյաղաբար, սաստիկ ախորժակով, դոզդոզացել ես ուտել խմելու համար.

Է. Բղջախոհութիւն

Եթէ ամօթալի մեղքով հեշտացել ես ինչ կերպով որ լինի մտքով, խօսքով, գործով։

ԽՈՒՂՃԸ ՔՆՆԵԼՈՒՑ ԵՏՈՑ

Պետք է մտածել մեղքի չարութեան վրայ, այսինքն՝ թէ վշտացրել ու տրհաճութիւն եմ պատճառել Աստծուն որ անսահման բարի է ու կատարեալ և այնչափ բարիքներ է արել ինձ— պատճառ եմ եղել Յիսուս Քրիստոսի չարչարանքներին ու մահուան—կորցրել եմ Աստծու շնորհքը, արքայութիւ-

նը և արժանացել եմ դժոխքի յաւիտենական ու քաւարանի ժամանակաւոր տանջանքներին։

ՆԵՐԴՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ԶՂՋՄԱՆ

Ողորմիր ինձ, ով արիւնաթաթախ խաչելեալդ իմ Յիսուս, զղջում եմ Քեզ իմ մեղքերով վշտացնելուս համար ցաւում եմ, որովհետև կորցրի Քո շնորհքդ ու արքայութիւնը, և արժանացայ դժոխքի յաւիտենական տանջանքներին։ Ո՜հ, ինչ կը լինէր իմ հոգուս, եթէ արդարութեամբդ վարուէիր իմ հետ։

Բայց ամենից աւելի նրա համար եմ խորշում մեղքերիցս, որովհետև անարգեցի Քեզ՝ իմ Ստեղծողիս, Հօրս, Փրկչիս և անչափ բարի և անսահման սիրելի Աստծուս։ Ո՜հ ապերջանիկ օրեր, որ այնպէս չարաչար անցկացրի Տիրոջս վշտացնելու և իմ հոգիս կորցնելու համար։ Երանի՜ թէ մեռած լինէի քանի որ շնորհքի մէջ էի գտնուում, քան

թէ այնպիսի մեծ չարիք գործէի։ Բայց հիմայ վստահանալով Քո օգնութեանդ վրայ՝ առաջադրում եմ էլ Քեզ չը վշտացնելու և մեղքի ամեն առիթներից փախչելու։

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆԻՑ ԵԵՏՈՑ

Նախ եւ առաջ ընտրեալ եղիր Աստծուց՝ մեղքերդ թողնելով քեզ տուած մեծ բարերարութեան փոխարէն. ուստով կատարիր խոստովանութիւնը դրած ապաշխարանքը, կրկին առաջադրիր փախչելու մեղքից ու նրա առիթներից։

Ցեսոյ ասա այս աղօթքը

Որչա՜փ բարի զտնուեցար իմ նկատմամբս, ո՛վ Տէր իմ։ Փոխանակ ինձ պատժելու այնչափ գործած մեղքերիս պատճառով, այս սուրբ խոստովանութեան մէջ՝ Քո անհուն ողորմութեամբդ՝ բոլորին էլ ներեցիր։ Վերստին բոլոր սրտով զղջում եմ ու խոստա-

նում, որ Քո սուրբ շնորհքովդ էլ Քեզ չը վշտացնեմ, և Քեզի պատճառած տհաճութիւններիս սիրով փոխարէնն անեմ։

Ով ամենասուրբ Կոյս, երկնքի Հրեշտակներ ու Սրբեր, շնորհակալ եմ Ձեզանից ինձ օգնելնուդ համար, Դուք էլ իմ փոխարէն շնորհակալութիւն մատուցէք Աստծուն՝ Իր ինձ արած ողորմութեան համար, և ընդունեցէք ինձ համար բարուն մէջ յարատևելու և առաջանալու շնորհքը։

Հայր մեր. ողջոյն Քեզ Մարիամ. Փառք Հօր. ով Աստծու Հրեշտակ.

ՀԱՄԱՌՕՏ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՆԱՍՈՒՐԲ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ

ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ՀԱԻԱՏՈՑ

Տէր իմ Յիսուս Քրիստոս, հաստատապէս հաւատում եմ, որ Դու Մարմնովդդ, Արեամբդ, Հոգւովդ ու Աստուածութեամբդ իսկապէս ներկայ ես գտնուում

այս ամենասուրբ խորհրդի մէջ։

ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐՊԱԳՈՒԹԵԱՆ

Ո՛վ Տէր, երկրպագում եմ Քեզ այս խորհրդի մէջ, ու ճանաչում եմ Քեզ իբրև իմ Արարիչս, Փրկիչս, գերագոյն Տէրս, ծայրագոյն ու միակ բարիքս։

ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ԽՈՆԱՐՀՈՒԹԵԱՆ

Տէր, արժանի չեմ որ գաս իմ սրտիս մէջ, այլ միայն մի խօսք ասա՛ ու կը փրկուի իմ հոգիս։

ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ԶՂՋՄԱՆ

Տէր, դարշում եմ բոլոր մեղքերից որոնք անարժան են դարձնում ինձ՝ Քեզ սրտումս ընդունելու, և առաջադրում եմ Քո շնորհքովդ էլ նրանց չը գործելու, նրանց առիթներից փախչելու և նրանց վրայ ապաշխարանք անելու։

ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ՑՈՒՍՈՑ

Տէր, յուսով եմ որ Դու այս աստուա-

ծային խորհրդի մէջ Քեզ բոլորովին ինձ տալով կ'ողորմիս իմ վրայ և կը պարգևես ինձ այն շնորհքներն, որոնք հարկաւոր են հոգուս փրկութեանը։

ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ՍԻՐՈՑ

Տէր, Դու անհուն սիրելի ես, Դու ես իմ Հայրս, Փրկիչս ու Աստուածս, դրա համար Քեզ ամեն բանից վեր եմ սիրում, Քո սիրոյդ համար իմ ընկերոջս էլ սիրում եմ իմ անձիս պէս ու սրտանց ներում եմ ինձ վշտացնողներին։

ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ՓԱՓԱԳԱՆԱՑ

Ջերմ եռանդով փափագում եմ, Տէր, որ իմ սրտիս մէջ գաս, որպէս զի բընաւ չը բաժանուեմ Քեզանից, այլ ապրիմ միշտ Քո շնորհքիդ մէջ։

ՀԱՄԱՌՕՏ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՆԱՍՈՒՐԲ ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԻՒՆԻՑ ՅԵՏՈՅ

Ներզործութիւն Հաւատոյ

Տէր իմ Յիսուս Քրիստոս, ես հաւա-

տում եմ որ Դու ճշմարտապէս մարմնով, Հոգւով, Արեամբ ու Աստուածութեամբ սրտումս ես, և աւելի հաստատապէս հաւատում եմ այդ բանին քան թէ հէնց իսկ աչքերով տեսնէի։

Ներգործութիւն Երկրպագութեան

Ո՛վ Յիսուս իմ, երկրպագում եմ Քեզ որ ներկայ ես սրտումս, միակցում եմ ամենասուրբ Կոյս Մարիամի՝ Հրեշտակների ու Սրբերի հետ, Քեզ արժանապէս երկրպագելու համար։

Ներգործութիւն Շնորհակալութեան

Տէր իմ Յիսուս, շնորհակալ եմ Քեզանից իմ սրտիս մէջ գալուդ համար։ Եւ Դու ո՛վ ամենասուրբ Կոյս Մարիամ, Հրեշտակդ իմ պահապան և դուք երկրնքի Սրբեր, իմ փոխարէն շնորհակալութիւն մատուցէք Յիսուսին։

Ներգործութիւն Սիրոյ

Ո՛վ Աստուած իմ Յիսուս, Քեզ սիրում եմ բոլոր կարողութեամբս ու փափա-

գում եմ այնչափ սիրել, որչափ որ արժանի ես. տուր որ ամեն բանից վեր սիրեմ Քեզ, հիմայ և ամբողջ յաւիտենականութեան մէջ։

Ներգործութիւն Նիրման

Ո՛վ Յիսուս իմ, Դու Քեզ բոլորովին ինձ տուիր, ես էլ ահա ինձ Քեզ եմ տալիս, Քեզ եմ նուիրում սիրտս ու հոգիս, Քեզ եմ ընծայում բոլոր իմ կեանքիս, և ուզում եմ Քոնը լինել մինչև յաւիտեան։

Ներգործութիւն Ցուսոյ

Յիսուս իմ, հիմայ որ եկել ես սրտիս մէջ, յոյս ունիմ որ այլևս ինձանից չես բաժանուի, այլ միշտ հետս կը մնաս աստուածային շնորհքովդ։

Ներգործութիւն Խնդրուածքի

Ո՛վ Յիսուս իմ, խնդրում եմ տուր ինձ բոլոր այն հոգևոր ու մարմնաւոր շնորհքներն, որ ճանաչում ես թէ օգ-

տակար են Հոգուս. օգնիր իմ մեծաւորներիս, ծնողներիս, բարեկամներիս, բարերարներիս ու քաւարանի սուրբ հոգիներին։

Հոգի Քրիստոսի սրբեա՛ զիս. Մարմին Քրիստոսի կեցո՛ զիս. Արիւն Քրիստոսի արբեցո՛ զիս. Ջուր կողին Քրիստոսի լուա՛ զիս. Չարչարանք Քրիստոսի զօրացո՛ զիս. բարերար Յիսուս լո՛ւր ինձ, ի վէրս քո ծածկեա՛ զիս և մի՛ թողուր զիս մեկնել ի Քէն, ի չարասէր թշնամւոյն զերծո՛ զիս, և հրամայեա՛ ինձ գալ առ Քեզ, օրհնել զՔեզ ընդ սուրբս Քո յաւիտեանս. ամէն։

Հայր մեր, ողջոյն քեզ Մարիամ, փառք Հօր են.

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՏԱՂԱՀԱՍ ՄԱՆԿԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

Գլուխ Ա.

ՄԵՐ ՍՈՒՐԲ ՀԱՒԱՏՔԻ ԳԼԽԱՒՈՐ ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հ. Խաչակնքիր քեզ։

Պ. Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն։

Հ. Ո՞վ է ստեղծել քեզ։

Պ. Աստուած է ստեղծել ինձ։

Հ. Աստուած ինչո՞ւ համար է ստեղծել քեզ։

Պ. Աստուած նրա համար է ստեղծել ինձ, որ Իրան ճանաչեմ, սիրեմ ու ծառայեմ այս աշխարհում և յետոյ ց՝միշտ վայելեմ Նրան միւս աշխարհում։

Հ. Աստուած ի՞նչ է։

Պ. Աստուած մի ամենակատարեալ Էակ է, Ստեղծող ու Տէր երկնի և երկրի։

Հ. Միայն մէկ Աստուած կայ։

Պ. Այո, միայն մէկ Աստուած կայ։
Հ. Աստուած որտեղ է։
Պ. Աստուած՝ երկինքը, երկիրը և ամեն տեղ էլ է։
Հ. Աստուած ամեն բան տեսնում է։
Պ. Այո, Աստուած ամեն բան տեսնում է, նաև մեր խորհուրդները։
Հ. Աստուած միշտ եղել է։
Պ. Աստուած միշտ եղել է, և միշտ էլ պիտի լինի, որովհետև յաւիտենական է։
Հ. Աստուած մեզի պէս մարմին ունի։
Պ. Աստուած մարմին չ'ունի, որովհետև մի ամենապարզ ոգի է։
Հ. Աստուած քանի Անձ ունի։
Պ. Աստուած ունի երեք միմեանցից իրապէս զանազան Անձեր։
Հ. Ի՞նչպէս են կոչւում աստուածային երեք Անձերը։
Պ. Աստուածային երեք Անձերը կոչւում են՝ Հայր, Որդի և Սուրբ Հոգի։
Հ. Ամենատուրբ Երրորդութեան Անձերը

հաւասար են միմեանց թէ անհաւասար։

Պ. Ամենասուրբ Երրորդութեան Անձերը կատարելապէս հաւասար են միմեանց, որովհետև միևնոյն էութիւնը կամ աստուածային բնութիւնն ունին։

Հ. Աստուածային երեք Անձերից որը մարդ եղաւ։

Պ. Աստուածային երեք Անձերից մարդ եղաւ երկրորդն, այսինքն՝ Որդին։

Հ. Աստծու Որդին ինչպէս մարդ եղաւ։

Պ. Աստծու Որդին մարդ եղաւ՝ ամենասուրբ Կոյս Մարիամի արգանդի մէջ, Սուրբ Հոգու զօրութեամբ՝ մեր հոգու ու մարմնի պէս մարմին ու հոգի առնելով։

Հ. Ի՞նչպէս է կոչւում Աստծու մարդ եղած Որդին։

Պ. Աստծու մարդ եղած Որդին կոչւում է՝ Յիսուս Քրիստոս։

Հ. Ո՞վ է ուրեմն Յիսուս Քրիստոս։

Պ. Յիսուս Քրիստոս Աստծու մարդա-

ցեալ Որդին է։

Հ. Աստծու Որդին ինչու համար մարդ եղաւ։

Պ. Աստծու Որդին մարդ եղաւ մեզ փրկելու համար։

Հ. Ի՞նչ ասել է մեզ փրկելու համար։

Պ. Մեզ փրկելու համար ասել է՝ մեզ մեղքից ու դժոխքից ազատելու և արքայութեան փառաց արժանացնելու համար։

Հ. Ի՞նչ են վայելում արքայութեան մէջ։

Պ. Արքայութեան մէջ վայելում են Աստծու մշտնջենական տեսութիւնը և ամեն բարիք, և առանց որ և է մի չարիք կրելու։

Հ. Աստուած ում կը տայ արքայութիւնը։

Պ. Աստուած արքայութիւնն՝ իրրև պարգև կը տայ նրանց, որ սիրում ու ծառայում են Իրան այս աշխարհում։

Հ. Ի՞նչ են կրում դժոխքի մէջ։

Պ. Դժոխքի մէջ զրկւում են ց՛միշտ Աստծու տեսութիւնից, կրում են

յաւիտենական կրակի և ամեն տեսակ չարիքների պատիժներն, առանց որ և է մի մխիթարութիւն գտնելու։

Հ. Որոնք են դատապարտւում դժոխքին։

Պ. Նրանք են դատապարտւում դժոխքին, որոնք չեն ուզում այս կեանքիս մէջ ծառայել ու սիրել Աստծուն և անզեղջ են մեռնում։

Հ. Յիսուս Քրիստոս ինչ է արել մեզ փրկելու համար։

Պ. Յիսուս Քրիստոս մեզ փրկելու համար, չարչարւել է ու խաչի վրայ մեռել։

Հ. Յիսուս Քրիստոս յարութիւն առաւ Իւր մահւանից յետոյ։

Պ. Յիսուս Քրիստոս Իւր մահւանից երեք օր յետոյ, փառաւոր ու յաղթական յարութիւն առաւ և էլ չը պիտի մեռնի։

Գլուխ Բ.
ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԳԼԽԱՒՈՐ ՄԱՍԵՐԸ

Հ. Որո՞նք են քրիստոնէական վարդապետութեան գլխաւոր մասերը։

Պ. Քրիստոնէական վարդապետութեան գլխաւոր մասերը չորս են՝ Հաւատամքը, Հայր մեր, Պատիրաններն ու Խորհուրդները։

Հ. Ասա՛ Հաւատամքը։

Պ. 1. Հաւատամ յԱստուած Հայրն ամենակալ, յԱրարիչն երկնի և երկրի։

2. Եւ ի Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս, յՈրդի Նորա միածին։

3. Որ յղացաւ 'ի Հոգւոյն Սրբոյ, ծնաւ 'ի Մարիամայ Կուսէն։

4. Չարչարեցաւ ընդ Պոնտացւով Պիղատոսիւ խաչեցաւ մեռաւ, թաղեցաւ։

5. Էջ ի դժոխս, յերրորդ աւուր յարեաւ ի մեռելոց։

6. Համբարձաւ յերկինս, նստաւ ընդ

աջմէ Աստուծոյ Հօր ամենակալի։
7. Ուստի գալոց է 'ի դատել զկեն-
դանիս և զմեռեալս։
8. Հաւատամ 'ի Սուրբ Հոգին։
9. 'Ի սուրբ կաթուղիկէ Եկեղեցի, 'ի
հաղորդութիւն Սրբոց։
10. 'Ի թողութիւն մեղաց։
11. 'Ի յարութիւն մարմնոց։
12. 'Ի կեանս յաւիտենականս. ամէն։
Հ. Ասա՛ Հայր մեր։
Պ. Հայր մեր՝ որ յերկինս ես,
1. Սուրբ եղիցի անուն Քո։
2. Եկէսցէ արքայութիւն Քո,
3. Եղիցին կամք Քո, որպէս յերկի-
նըս և յերկրի։
4. Զհաց մեր հանապազորդ տո՛ւր
մեզ այսօր։
5. Եւ թո՛ղ մեզ զպարտիս մեր, որ-
պէս և մեք թողումք մերոց պար-
տապանաց։
6. Եւ մի՛ տանիր զմեզ 'ի փորձութիւն։
7. Այլ փրկեա՛ զմեզ ի չարէ։ Զի Քո

է արքայութիւն և զօրութիւն և փառք յաւիտեանս. ամէն։

Հ. Ասա՛ Ողջոյն քեզ Մարիամը:

Պ. Ողջոյն քեզ Մարիամ, լի շնորհօք. Տէր ընդ Քեզ, օրհնեալ ես Դու 'ի կանայս և օրհնեալ է պտուղ որովայնի Քո՝ Յիսուս։ Սրբուհի Մարիամ, Մայր Աստուծոյ բարեխօսեա՛ վասն մեր մեղաւորացս, այժմ և ի ժամու մահուան մերոյ. ամէն։

Հ. Ասա՛ Ո՛ղջ լեր թագուհին։

Պ. Ո՛ղջ լեր թագուհի. Մայր ողորմութեան, կեանք, քաղցրութիւն և յոյս մեր, ո՛ղջ լեր։ Առ Քեզ գոչեմք աքսորեալ որդիքս Եւայի, առ Քեզ հառաչեմք, հեծելով և ողբալով յայսմ արտասուաց վայրի։ Արդ աղէ՛, ո՛վ բարեխօս մեր, դարձո՛ առ մեզ զաչս ողորմութեան Քո։ Եւ զՅիսուս զօրհնեալ պտուղն որովայնի՝ յետ այսր աքսորանաց, ցոյց մեզ. ո՛վ զթած, ո՛վ բարեգութ, ո՛վ քաղցր Կոյս Մարիամ։

Հ. Սսա Փառք Հօրը:

Փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ, այժմ և միշտ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

Հ. Քանի և որոնք են Աստծու պատուիրանները:

Պ. Աստծու պատուիրանները տասն են՝ Ես եմ Տէր Աստուած քո,

1. Մի ունիցիս զայլ աստուած առաջի իմ:
2. Մի առնուցուս զանուն Աստուծոյ քո ընդունայն:
3. Յիշեա զօր շաբաթուն սրբել ըզնա, այսինքն զԿիւրակէս:
4. Պատուեա զՀայր քո և զմայր:
5. Մի սպանաներ:
6. Մի շնար:
7. Մի գողանար:
8. Մի ստուտ վկայեր զընկերէ քումմէ:
9. Մի ցանկար կնոջ ընկերի քո:
10. Մի ցանկար ամենայնի՝ որ նորա է:

Հ. Քանի և որոնք են Եկեղեցու պատ-

ւիրանները։

Պ. Եկեղեցու պատուիրանները հինգ են՝

1. Ցաւուրս Կիւրակէից և հրամայեալ տօնից տեսանել զպատարագ։

2. Պահել զքառասնորդական և զայլ պահս և ծոմապահս հրամայեալս, և հրաժարել ի մսոյ և ի կթեղինաց յաւուրս արգելեալս։

3. Ի տարւոջ գոնէ մի անգամ խոստովանիլ և հաղորդիլ ի Զատկի յարութեան Տեառն ի ժողովրդապետական եկեղեցւոջ։

4. Տալ զտասանորդս Եկեղեցւոյ ըստ սովորութեան։

5. Մի առնել հարսանիս յաւուրս արգելեալս, այսինքն՝ ի յիսնակաց բարեկենդանէ մինչև ցվերջ Առաջաւորաց, ի բուն բարեկենդանէ մինչև ցվերջ ութօրէից Հոգեգալստեան և յաւուրս շաբաթապահոց։

Հ. Խորհուրդները քանի և որոնք են։

Պ. Խորհուրդները եօթն են՝ 1. Մկրտութիւն 2. Դրոշմ. 3. Սուրբ Հաղորդութիւն. 4. Ապաշխարութիւն. 5. Վերջին օծում. 6. Կարգ Քահանայութեան. 7. պսակ։

Հ. Ո՞վ է հաստատել այս խորհուրդները։

Պ. Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոսն է հաստատել այս խորհուրդները։

Գլուխ Գ.

ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ՀԱՒԱՏՈՑ, ՅՈՒՍՈՑ, ՍԻՐՈՑ ԵՒ ԶՂՋՄԱՆ

Հ. Ասա՛ ներգործութիւն հաւատոյն։

Պ. Ես հաւատում եմ հաստատապէս, որ Աստուած՝ անսխալ ճշմարտութիւն, այսպէս յայտնեց սուրբ կաթուղիկէ Եկեղեցուն ու նրա միջոցով մեզ էլ է յայտնում, թէ միայն մէկ աստուած կայ և երեք աստուածային Իրարու հաւասար ու Միմեանցից զանազան Անձինք, Որոնք կոչւում են՝ Հայր,

Որդի և Սուրբ Հոգի. թէ Որդին Աստուած մարդ եղաւ՝ Սուրբ Հոգու զօրութեամբ ամենամաքուր Կոյս Մարիամի որովայնում, մարդկային մարմին ու հոգի առնելով. և թէ մեզի համար խաչի վրայ մեռաւ, յարութիւն առաւ երկինք ելաւ. ուսկից պիտի գայ աշխարհիս վերջը բոլոր կենդանիներին ու մեռելներին դատաստան անելու։ Բարիներին յաւիտենական արքայութիւն ու չարերին յաւիտենական դժոխք տալու։ Դարձեալ նոյն պատճառով հաւատում եմ այն ամեն բաներին, որոնց հաւատում ու սովորեցնում է նոյն սուրբ Եկեղեցին։

Հ. Ասա՛ ներգործութիւն Յուսոյն,

Պ. Ո՛վ Աստուած իմ, որովհետև ամեն բանի կարող, անհուն բարի ու ողորմած ես, յոյս ունիմ, որ Տեառն մերոյ ու Փրկչին Յիսուս Քրիստոսի չարչարանքների ու մահուան արդիւնքների համար, ինձ կը տաս յաւիտե-

նական կեանքը, որին Դու՝ որ ամեն բանի մէջ հաւատարիմ ես, խոստացար տալու նրան, որ բարեպաշտ քրիստոնէի պէս ապրի, ինչպէս որ ես առաջադրում եմ այսուհետև ապրելու Քո սուրբ օգնութեամբդ։

Հ. Ասա՛ ներգործութիւն Սիրոյն։

Պ. Ո՛վ Աստուած իմ, որովհետև Դու գերագոյն ու կատարեալ բարի ես, սիրում եմ Քեզ բոլոր սրտով և ամեն բանից վեր, ու պատրաստ եմ ամեն բան կորցնելու, քան Քեզ վշտացնելու, և Քո սիրոյդ համար էլ սիրում և ուզում եմ սիրել ընկերոջս իմ անձիս պէս։

Հ. Ասա՛ կատարեալ զղջման ներգործութիւնը։

Պ. Ո՛վ Աստուած իմ, որովհետև Դու անհուն բարի ես ու Քեզ ամեն բանից վեր եմ սիրում, զղջում ու ցաւում եմ Քեզ վշտացնելուս համար, ու հաստատ առաջադրութիւն եմ անում՝

Քո սուրբ օգնութեամբ, էլ մեղք չը գործելու, և մասնաւորապէս մեղքի առիթներից փախչելու։

Հ. Ասա՛ անկատար ու կատարեալ Զղջման ներգործութիւն։

Պ. Ո՛վ Աստուած իմ, անկեղծ սրտով ցաւում եմ Քեզ վշտացնելուս, զղջում եմ դժոխքին արժանի լինելուս, արքայութիւնը կորցնելուս, բայց աւելի ևս մեղանչելով Քեզի պէս անչափ բարի ու մեծ Աստծուն վշտացնելուս համար։ Կուզէի Քեզ վշտացնելուցս առաջ մեռնել. Հաստատապէս առաջադրում եմ էլ չը մեղանչելու, և մեղքի մերձաւոր առիթներից փախչելու։

ՀԱՄԱՌՕՏ
ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ
ՀԱՒԱՏՔԻ ԳԼԽԱՒՈՐ ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Գլուխ Ա.
ՍՈՒՐԲ ԽԱՉԻ ՆՇԱՆԸ

Հ. Դու քրիստոնեայ ես։

Պ. Այո, Աստծու շնորհքով ես քրիստոնեայ եմ։

Հ. Ի՞նչ ասել է քրիստոնեայ լինելը։

Պ. Քրիստոնեայ լինելը ասել է՝ Յիսուս Քրիստոսի հաւատքն ու օրէնքը դաւանել։

Հ. Մէկն ինչպէս է քրիստոնեայ լինում։

Պ. Մկրտութեան միջոցով է մէկը քրիստոնեայ լինում։

Հ. Ո՞րն է քրիստոնէի նշանը։

Պ. Քրիստոնէի նշանը՝ սուրբ Խաչն է։

Հ. Ի՞նչպէս ես դու քեզ խաչակնքում։

Պ. Ես ինձ խաչակնքում եմ աջ ձեռքս դնելով նախ՝ ճակատիս վրայ և ասելով՝ Ցանուն Հօր, ապա կրծքիս՝ եւ Որդւոյ, յետոյ ձախ և աջ ուսիս՝ եւ Հոգւոյն Սրբոյ և ի վերջոյ՝ ամէն։

Հ. Ինչո՞ւ համար խաչի նշանը քրիստոնէի նշանն է։

Պ. Նրա համար Խաչի նշանը քրիստոնէի նշանն է, որովհետև քրիստոնեան նրանով տարբերւում է անհաւատներից։

Հ. Ի՞նչ է նշանակում Խաչի նշանը։

Պ. Խաչի նշանը՝ մեր սուրբ Հաւատքի գլխաւոր խորհուրդներն է նշանակում։

Հ. Որո՞նք են մեր սուրբ Հաւատքի գլխաւոր խորհուրդները։

Պ. Մեր սուրբ Հաւատքի գլխաւոր խորհուրդներն երկու են՝ 1. Աստծու միութիւնն ու Երրորդութիւնը. 2. Տեառն մերոյ Յիսուս Քրիստոսի Մարդեղութիւնը, Չարչարանքն ու

մահը։

Հ. Ի՞նչ է նշանակում Աստծու Միութիւնը։

Պ. Աստծու Միութիւնը նշանակում է թէ՝ միայն մէկ Աստուած կայ։

Հ. Ի՞նչ է նշանակում Աստծու Երրորդութիւնը։

Պ. Աստծու Երրորդութիւնը, նշանակում է թէ Աստուած՝ երեք հաւասար ու զանազան Անձեր ունի, Որոնք կոչւում են՝ Հայր, Որդի և Սուրբ Հոգի։

Հ. Խաչի նշանով ինչպէս ենք ցոյց տալիս Աստծու Միութեան ու Երրորդութեան խորհուրդները։

Պ. Խաչի նշանով ցոյց ենք տալիս Աստծու Միութեան ու Երրորդութեան խորհուրդներն, որովհետև Յանուն ասելով՝ հաստատում ենք թէ միայն մէկ Աստուած կայ, և յարելով՝ եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ, հաստատում ենք թէ Աստուած երեք իրապէս զանազան Անձեր ունի։

Հ. Ի՞նչ է նշանակում Տեառն մերոյ Յի-

սուս Քրիստոսի Մարդեղութիւնը, Զարշարանքն ու Մահը:

Պ. Տեառն մերոյ Յիսուս Քրիստոսի Մարդեղութիւնը, Զարշարանքն ու Մահը նշանակում է թէ՝ Աստծու Որդին՝ մեզ փրկելու համար, մարդացաւ, չարչարուեցաւ ու խաչի վրայ մեռաւ:

Հ. Խաչի նշանով ինչպէս ենք ցոյց տալիս Տեառն մերոյ Յիսուս Քրիստոսի Մարդեղութեան, Չարչարանքների ու Մահուան խորհուրդները:

Պ. Խաչի նշանով ցոյց ենք տալիս Տեառն մերոյ Յիսուս Քրիստոսի Մարդեղութեան, Չարչարանաց ու Մահուան խորհուրդները, որովհետև այս նշանը յիշեցնում է թէ՝ Աստծու մարդացեալ Որդին, չարչարուեցաւ ու խաչի վրայ մեռաւ:

Հ. Օգտակա՞ր է յաճախ ինքն իրան խաչակնքելը:

Պ. Այո՛, շատ օգտակար է յաճախ ինքն իրան խաչակնքելը, որովհետև

Խաչի նշանը կարող է արծարծել մեր հաւատքը, հեռացնել փորձութիւնները և Աստծուց բազմաթիւ շնորհքներ ընդունել մեզի։

Հ. Ե՞րբ լաւ է ինքն իրան խաչակնքել։

Պ. Լաւ է ինքն իրան խաչակնքել առաւօտեան՝ անկողնից ելնելիս, երեկոյեան քնելիս, կերակրի և աշխատանքի սկիզբն ու վերջը, եկեղեցու մէջ մտած և ելած ժամանակ ու մասնաւորապէս աղօթելուց առաջ։

Գլուխ Բ.

Աստծու Միութիւնն ու Երրորդութիւնը

Հ. Կարող ես դու հասկանալ, թէ ինչպէս աստուածային երեք իրապէս զանազան Անձերը մի Աստուած են։

Պ. Ո՛չ, այս մի խորհուրդ է, որ չ'ենք կարող հասկանալ, որովհետև Աստուած անհուն է և անհասանելի, այլ պէտք է, որ հաւատանք այս բանին, որովհետև նոյն ինքն Աստուած է յայտնել։

Հ. Ի՞նչպէս է կոչւում այս խորհուրդը։
Պ. Այս խորհուրդը կոչւում է Ամենասուրբ Երրորդութեան խորհուրդը։
Հ. Ի՞նչ ես հասկանում այս՝ Ամենասուրբ Երրորդութիւն, խօսքերից։
Պ. Ամենասուրբ Երրորդութիւն խօսքերից հասկանում եմ, թէ միայն մէկ Աստուած կայ երեք իսկապէս տարբեր Անձերով, որոնք կոչւում են՝ Հայր, Որդի և Հոգի Սուրբ։
Պ. Ի՞նչ ես հասկանում Երեք իսկապէս տարբեր Անձինք ասելով։
Պ. Երեք իսկապէս տարբեր Անձինք ասելով հասկանում եմ, թէ մէկ Անձը միւս Անձը չէ, այսինքը թէ Հայրն՝ Որդին չէ, Որդին՝ Սուրբ Հոգին չէ ,և Սուրբ Հոգին՝ ոչ Հայրն է և ոչ էլ Որդին,
Հ. Ո՞րն է Ամենասուրբ Երրորդութեան առաջին Անձը։
Պ. Ամենասուրբ Երրորդութեան առաջին Անձը՝ Հայրն է։
Հ. Ո՞րն է Ամենասուրբ Երրորդութեան

երկրորդ Անձը։

Պ. Ամենասուրբ Երրորդութեան երկրորդ Անձը՝ Որդին է։

Հ. Ո՞րն է Ամենասուրբ Երրորդութեան երրորդ Անձը։

Պ. Ամենասուրբ Երրորդութեան երրորդ Անձը՝ Սուրբ Հոգին է։

Հ. Ինչու համար Հայրն Ամենասուրբ Երրորդութեան առաջին Անձն է։

Պ. Նրա համար Հայրն Ամենասուրբ Երրորդութեան առաջին Անձն է, որովհետև ուրիշ Անձից չի բղխում, այլ միայն երկու Անձերի սկիզբն է։

Հ. Ինչու Որդին Ամենասուրբ Երրորդութեան երկրորդ Անձն է։

Պ. Որդին Ամենասուրբ Երրորդութեան երկրորդ Անձն է, որովհետև Հօրից է ծնուել։

Հ. Ինչու Սուրբ Հոգին Ամենասուրբ Երրորդութեան երրորդ Անձն է։

Պ. Սուրբ Հոգին Ամենասուրբ Երրորդութեան երրորդ Անձն է, որովհետև

Հօրից ու Որդուց է բղխում։

Հ. Հայրն Աստուած է։

Պ. Այո՛, Հայրն Աստուած է։

Հ. Որդին Աստուած է։

Պ. Այո՛, Որդին Աստուած է։

Հ. Սուրբ Հոգին Աստուած է։

Պ. Այո՛, Սուրբ Հոգին Աստուած է։

Հ. Եթէ իւրաքանչիւր Անձ՝ Աստուած է, ուրեմն երեք Անձերն երեք Աստուած են։

Պ. Ամենասուրբ Երրորդութեան երեք Անձերը երեք Աստուած չեն, այլ միայն մէկ Աստուած։

Հ. Ինչո՞ւ Ամենասուրբ Երրորդութեան երեք Անձերը միայն մէկ Աստուած են։

Պ. Ամենասուրբ Երրորդութեան երեք Անձերը միայն մէկ Աստուած են, որովհետև իւրաքանչիւր Անձը մի և նոյն աստուածային միակ բնութիւնն ունի։

Հ. Այս երեք Անձերից որն է մեծագոյնը, զօրագոյնը և իմաստնագոյնը։

Պ. Աստուածային երեք Անձերն էլ հա-

ւասար են միմեանց, որովհետև միևնոյն աստուածային բնութիւնն ունենալով՝ նոյն է Իրանց կարողութիւնը, նոյն իմաստութիւնը և նոյն բարութիւնը։

Հ. Հայրն՝ Որդուց ու Սուրբ Հոգուց առաջ չի՞ եղել։

Պ. Հայրն՝ Որդուց ու Սուրբ Հոգուց առաջ չի՞ եղել, որով աստուածային երեք Անձերն էլ հաւասարապէս յաւիտենական են։

Գլուխ Գ.

Աստծու Որդու Մարդեղութիւնը

Հ. Ի՞նչ է նշանակում Մարդեղութիւն բառը։

Պ. Մարդեղութիւն բառը նշանակում է թէ՝ Ամենասուրբ Երրորդութեան երկրորդ Անձն, այսինքն՝ Որդին մարդ եղաւ։

Հ. Աստծու Որդին ինչպէս մարդ եղաւ

Պ. Աստծու Որդին մարդ եղաւ՝ ամե-

նամաքուր Կոյս Մարիամի որովայնի մէջ, մեր մարմնի ու հոգու նման մարմին ու հոգի առնելով Սուրբ Հոգու զօրութեամբը։

Հ. Աստծու Որդին մարդանալով Աստուած լինելուց դադարեց։

Պ. Աստծու Որդին մարդանալով Աստուած լինելուց չը դադարեց, այլ ճշմարիտ Աստուած մնալով, սկսեց նաև ճշմարիտ մարդ լինել։

Հ. Ի՞նչպէս է կոչւում Աստծու մարդացեալ Որդին։

Պ. Աստծու մարդացեալ Որդին կոչւում է՝ Յիսուս Քրիստոս։

Հ. Յիսուս Քրիստոս միշտ եղել է։

Պ. Յիսուս Քրիստոս իբրև Աստուած՝ միշտ եղել է, իսկ իբրև մարդ՝ սկսեց լինել Մարդեղութեան վայրկեանից։

Հ. Ո՞վ է Յիսուս Քրիստոսի Հայրը։

Պ. Յիսուս Քրիստոսի Հայրը՝ միայն յաւիտենական Հայրն է, որովհետև Աստծու միևնոյն Որդին՝ որ աստուա-

ծային բնութեամբ ծնեալ է ամենասուրբ Երրորդութեան առաջին Անձից, մարդկային բնութեամբ ծնեաց Կոյս Մարիամից՝ Սուրբ Հոգու զօրութեամբը։

Հ. Ինչու համար Աստծու Որդին մարդ եղաւ։

Պ. Աստծու Որդին մարդ եղաւ մեզ փրկելու համար։

Հ. Մենք մեզանից չէինք կարող փրկուիլ եթէ Աստծու Որդին մարդ չը լինէր։

Պ. Եթէ Աստծու Որդին մարդ չը լինէր, մենք մեզանից չէինք կարող փրկուիլ, որովհետև մեր նախահայր Ադամի մեղքի պատճառով գերի էինք դարձել սատանային ու ցʼաւէրժ արքայութիւնից մերժուել։

Հ. Ո՞ն եղաւ Ադամի մեղքը։

Պ. Ադամի մեղքը՝ հպարտութեան և անհնազանդութեան մեղքն եղաւ։

Հ. Ադամի մեղքն ինչ վնասներ պատճառեց մեզ։

Պ. Ադամի մեղքի պատճառով, մենք զրկուեցանք Աստծու շնորհքից, ենթարկուեցանք տգիտութեան, դէպի չարը միտման, մահուան և ուրիշ բոլոր թշուառութիւններին։

Հ. Յիսուս Քրիստոս որտեղ ծնուեց։

Պ. Յիսուս Քրիստոս ծնուեց Բէթղեհէմ քաղաքում՝ մի մսուրի մէջ։

Հ. Յիսուս Քրիստոս ինչու ուզեց այնպէս աղքատ ծնուել։

Պ. Յիսուս Քրիստոս ուզեց այնպէս աղքատ ծնուել՝ մեզ սովորեցնելու համար, որ մեր երջանկութիւնը չը դնենք այս աշխարհիս հարստութիւնների, պատուի ու հաճոյքների վրայ։

Հ. Յիսուս Քրիստոս ինչ արեց Իւր մահկանացու կեանքի ընթացքում։

Պ. Յիսուս Քրիստոս՝ Իւր մահկանացու կեանքի ընթացքում, խօսքով ու գործով սովորեցրեց արքայութեան ճանապարհը և հրաշքներով հաստատեց Իւր վարդապետութիւնը։

Հ. Յիսուս Քրիստոս ինչ է արել մեզ փրկելու համար։

Պ. Յիսուս Քրիստոս՝ մեզ փրկելու համար, չարչարուել է ու խաչի վրայ մեռել։

Հ. Յիսուս Քրիստոս իբրև Աստուած մեռաւ թէ իբրև մարդ։

Պ. Յիսուս Քրիստոս իբրև մարդ մեռաւ, որովհետև իբրև Աստուած՝ ոչ կարող էր չարչարուել և ոչ էլ մեռնել։

Հ. Յիսուս Քրիստոսի մեռնելուց յետոյ ինչ եղաւ Նրա մարմինը։

Պ. Յիսուս Քրիստոսի մեռնելուց յետոյ՝ Նրա մարմինը թաղուեց։

Հ. Իսկ Յիսուս Քրիստոսի հոգին որտեղ գնաց՝ Իւր մահուանից յետոյ։

Պ. Յիսուս Քրիստոսի հոգին, Իւր մահուանից յետոյ Լիմպոս իջաւ, սուրբ Հայրերի, այսինքն՝ Իրանից առաջ մեռած սուրբ մարդկանց հոգիները փրկելու համար։

Հ. Յիսուս Քրիստոսի ամենասուրբ մարմինը քանի՞ օր մնաց գերեզմանի մէջ։

Պ. Յիսուս Քրիստոսի ամենասուրբ մարմինն երեք օր մնաց գերեզմանի մէջ, բայց ոչ ամբողջապէս, այսինքն՝ ուրբաթ օրւայ մի մասն, ամբողջ շաբաթ օրը մինչև կիւրակէի արշալոյսը Մապա փառաւոր ու յաղթական կերպով յարութիւն առաւ ու այլևս չը պիտի մեռնի։

Հ. Ի՞նչ ասել է յարութիւն առաւ։

Պ. Յարութիւն առաւ՝ ասել է Յիսուս Քրիստոսի հոգին՝ նորից միացաւ Իւր մարմնի հետ։

Հ. Յիսուս Քրիստոս Իւր յարութիւնից յետոյ քանի՞ օր էլ մնաց երկրիս վրայ։

Պ. Յիսուս Քրիստոս՝ Իւր յարութիւնից յետոյ քառասուն օր էլ մնաց երկրիս վրայ, Իւր աշակերտներին հաւատքի մէջ հաստատելու համար։

Հ. Քառասուն օրից յետոյ Յիսուս Քրիստոս ո՞ւր գնաց։

Պ. Քառասուն օրից յետոյ Յիսուս Քրիստոս երկինք համբարձաւ, ուր

նատած է ամենակարող Հօր Աստծու աջ կողմը։

Հ. Արդեօք Յիսուս Քրիստոս Երկնքից ուղարկեց Սուրբ Հոգուն Իւր Եկեղեցու համար։

Պ. Այո՛, Յիսուս Քրիստոս երկնքից ուղարկեց Սուրբ Հոգուն Իւր Եկեղեցու համար Հոգեգալստեան օրն, Իւր համբարձմանից տասն օր վերջը։

Հ. Յիսուս Քրիստոս հիմայ երկնքումն է գտնուում։

Պ. Յիսուս Քրիստոս՝ իբրև Աստուած ամեն տեղ է գտնուում իսկ իբրև Մարդ Աստուած երկնքումն և ամենասուրբ Հաղորդութեան մէջ։

Գլուխ Դ.

Աշխարհիս կատարածին Յիսուս Քրիստոսի միւս անգամ գալուստն ու առանձնական եւ ընդհանրական Դատաստանները

Հ. Յիսուս Քրիստոս տեսանելի կերպով

դարձեալ երկրիս վրայ պիտի գայ։

Պ. Յիսուս Քրիստոս տիսանելի կերպով դարձեալ երկրիս վրայ պիտի գայ աշխարհիս կատարածին կենդանիներին ու մեռածներին այսինքն՝ բարիներին ու չարերին դատելու համար։

Հ. Յիսուս Քրիստոս ինչ բանի վրայօք պիտի դատէ մեզ։

Պ. Յիսուս Քրիստոս պիտի դատէ մեզ՝ մեր բարի ու չար գործերի վրայօք։

Հ. Մահուանից անմիջապէս յետոյ ինչ պիտի լինի մեր հոգին։

Պ. Մահուանից անմիջապէս յետոյ մեր հոգին պիտի ներկայանայ Յիսուս Քրիստոսի ատեանը իւր գործերի համարը տալու։

Հ. Ուրեմն երկու դատաստան տեղի պիտի ունենայ։

Պ. Այո, երկու դատաստան տեղի պիտի ունենայ, մինն առանձնական՝ մահուանից անմիջապէս յետոյ, միւսն ընդհանրական՝ աշխարհիս կատարածին։

Հ. Առանձնական դատաստանից յետոյ ինչ պիտի պատահի հոգուն։

Պ. Առանձնական դատաստանից յետոյ հոգին՝ եթէ Աստծու շնորհքի մէջ է գտնուում և չունի տուժելու մի պատիժ, գնում է արքայութիւն, եթէ մահուչափ մեղքի վիճակի մէջ է՝ գնում է դըժոխք. իսկ եթէ շնորհքի վիճակի մէջ՝ բայց տակաւին աստուածային Արդարութեանը հատուցանելու մի պարտք ունի, այրքայութիւն ընդունելուց առաջ, գնում է քաւարան։

Հ. Ի՞նչ է քաւարան։

Պ. Քաւարանը՝ քաւութեան մի տեղ է այն մարդկանց հոգիների համար, որոնք թէպէտև Աստծու շնորհքումն են վախճանուել, բայց դեռ աստուածային Արդարութեանը լիուլի հատուցումն չ'են արել։

Հ. Մենք կարող ենք թեթևացնել քաւարանի հոգիների կրած տանջանքները։

Պ. Այո, մենք կարող ենք թեթևացնել քաւարանի հոգիների կրած տանջանքները՝ նրանց համար աղօթելով, ներողութիւն վաստակելով, ողորմութիւն տալով, բարեգործութիւններ անելով, բայց ամենից աւելի պատարագ անել տալով։

Հ. Արդեօք մեր մարմինն՝ այլ ևս յարութիւն չը պիտի առնէ։

Պ. Մեր մարմինն՝ ընդհանրական դատաստանի օրը, յարութիւն պիտի առնէ, յետոյ ամեն մարդ՝ իւր բարի կամ չար գործերի համեմատ, հոգւով ու մարմնով արքայութիւն կամ դժոխք պիտի երթայ։

Հ. Ստոյգ է թէ դժոխք կայ։

Պ. Այո, ստոյգ է, որովհետև Հաւատքն է սովորեցնում մեզ այս ճշմարտութիւնը։

Հ. Չարերը որչափ ժամանակ դժոխքումը պիտի մնան։

Պ. Չարերը դժոխքումը պիտի մնան

մինչև ց'յաւիտեան։

Հ. Մի մահուչափ մեղք էլ բաւական է դժոխքին արժանի լինելու համար։

Պ. Այո, մի մահուչափ մեղք էլ բաւական է դժոխքին արժանի լինելու համար։

Հ. Բարիները որչափ ժամանակ արքայութեան մէջ պիտի մնան։

Պ. Բարիները ց'միշտ արքայութեան մէջ պիտի մնան։

Հ. Բոլոր մարդիկ էլ արքայութեան համար են ստեղծուել։

Պ. Այո, բոլոր մարդիկ էլ արքայութեան համար են ստեղծուել։

Հ. Ապա ինչու համար ամենքն էլ արքայութիւն չեն գնում։

Պ. Նրա համար ամենքն էլ արքայութիւն չեն գնում, որովհետև ամենքն էլ չեն անում ինչ որ պարտաւոր են անելու իրանց փրկութեանը համար։

Հ. Ի՞նչ պէտք է անել փրկուելու համար։

Պ. Փրկուելու համար պէտք է հաւատալ Յիսուս Քրիստոսին և ապրիլ Աստծու և Եկեղեցու պատուիրանների համաձայն։

Գլուխ Ե.

Սուրբ Կաթուղիկէ Եկեղեցին, մեղքերի թողութիւնն ու Սրբերի Հաղորդութիւնը

Հ. Ի՞նչ է սուրբ Կաթուղիկէ Եկեղեցին։

Պ. Սուրբ Կաթուղիկէ Եկեղեցին՝ այն մարդկանց ժողովն է, որոնք մկրտուած լինելով հաւատում ու դաւանում են մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի հաւատքը, միևնոյն խորհրդներին մասնակցում, ու ճանաչում երկրիս վրայ իբրև Յիսուս Քրիստոսի փոխանորդը՝ Հռովմէական Ծայրագոյն Քահանայապետին։

Հ. Ո՞վ է հաստատել Եկեղեցին։

Պ. Մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսն է հաստատել Եկեղեցին։

Հ. Ի՞նչու համար Յիսուս Քրիստոս հաս-

տատել է Եկեղեցին։

Պ. Նրա համար է Յիսուս Քրիստոս հաստատել Եկեղեցին, որպէս զի ամեն մարդիկ նրա մէջ միշտ կարենան գտնել իրանց փրկութեանը հարկաւոր եղած միջոցները։

Հ. Որո՞նք են այն գլխաւոր միջոցներն՝ որ գտնւում են Եկեղեցու մէջ, յաւիտենական կեանքը ձեռք բերելու համար։

Պ. Այն գլխաւոր միջոցներն՝ որ գտնըւում են Եկեղեցու մէջ, յաւիտենական կեանքը ձեռք բերելու համար, են՝ ճշմարիտ հաւատքը, խորհրդների միջոցով տրւած շնորհքը, մեղքերի թողութիւնն ու Սրբերի հաղորդութիւնը։

Հ. Ի՞նչ է նշանակում մեղքերի թողութիւնը:

Պ. Մեղքերի թողութիւնը նշանակում է՝ թէ Յիսուս Քրիստոս իշխանութիւն է տւել Իւր Եկեղեցուն ունէ մեղք արձակելու, այն խորհրդների միջոցով,

որ այս վախճանիս համար է հաստատել։

Հ. Ի՞նչ է Սրբերի հաղորդութիւնը։

Պ. Սրբերի հաղորդութիւնը՝ բոլոր քրիստոնեայ հաւատացեալների՝ Եկեղեցու մէջ կատարուած աղօթքներին և ուրիշ բարեգործութիւններին մասնակից լինելն է։

ՄԱՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԱՂՕԹՔԸ

Միակ Գլուխ

Հ. Աղօթքն ինչ է։

Պ. Աղօթքը՝ մեր միտքն ու սիրտն առ Աստուած ամբառնալն է, նրան երկրպագութիւն ու շնորհակալութիւն անելու և նրանից մեզի հարկաւոր եղածը խնդրելու համար։

Հ. Աղօթքը հարկաւո՞ր է։

Պ. Այո՛, աղօթքը հարկաւոր է և նա էլ յաճախ, որովհետև Աստուած է հրամայում, ու պահանջում է նաև մեր ժամանակաւոր ու յաւիտենական բարիքը։

Հ. Քանի՞ տեսակ աղօթք կայ։

Պ. Երկու տեսակ աղօթք կայ մտաւոր ու ձայնաւոր։

Հ. Ո՞րն է մտաւոր աղօթքը։

Պ. Մտաւոր աղօթքը այն է որ միայն մտքով է կատարւում, որ կոչւում է

նաև մտածական։

Հ. Ո՞ր է ձայնաւոր աղօթքը։

Պ. Ձայնաւոր աղօթքը այն է՝ որ կատարւում է խօսքով՝ հանդերձ մտադրութեամբ, սրտի ջերմեռանդութեամբ, այս աղօթքը կոչւում է մաղթանք։

Հ. Որո՞նք են լաւ աղօթելու միջոցները։

Պ. Լաւ աղօթելու միջոցներն են՝ 1. մտածել թէ Աստծու ներկայութեան առջևն ենք և թէ Իւր ողորմութեանը ու օգնութեանն ենք կարօտ 2. արտաքուստ՝ այն դիրքն ունենալ որ կը վայելէ նրան՝ որ դիմում է Աստծու անհուն մեծվայելչութեանը։

Հ. Մենք կարող ենք յուսալ, թէ մեր խնդրած շնորհքները կընդունենք։

Պ. Մենք ոչ միայն կարող՝ այլ և պարտաւոր ենք յուսալու թէ մեր խնդրած շնորհքները կընդունենք, միայն թէ վնասակար չը լինին մեր հոգու փրկութեանը։

Հ. Ի՞նչու պարտաւոր ենք յուսալու թէ

Աստուած մեր աղօթքը կը լսէ։

Պ. Մենք պարտաւոր ենք յուսալու թէ Աստուած մեր աղօթքը կը լսէ, որովհետև Ինքն է խոստացել, և թէ Ինքն՝ ամենակարող, ողորմած ու հաւատարիմ է Իւր խոստումների մէջ։

Հ. Ի՞նչ բանի վրայ պէտք է որ հիմնուի մեր յոյսը։

Պ. Մեր յոյսը պէտք է որ հիմնուի Յիսուս Քրիստոսի անսահման արդիւնքների վրայ, Որի միջոցով արժէք են ունենում մեր բարեգործութիւնները։ Հէնց դրա համար պէտք է որ, նրա անուամբը միշտ Աստծուն ուղղենք մեր աղօթքները։

Հ. Ո՞րն է ամենագերագանց ձայնաւոր աղօթքը։

Պ. Ամենագերագանց ձայնաւոր աղօթքը Հայր մերն է, որ Յիսուս Քրիստոս Ինքը սովորեցրեց մեզ։

Հ. Ի՞նչ է պարունակում Հայր մերը։

Պ. Հայր մերը պարունակում է, ինչ

որ պարտաւոր ենք Աստծուց յուսալու և նրանից խնդրելու։

Հ. Քանի՞ խնդիր է բովանդակում Հայր մերը։

Պ. Եօթը խնդիր է բովանդակում Հայր մերը. չորս առաջիններով խնդրում ենք բարին, իսկ երեք վերջիններով որ Աստուած ազատէ մեզ չարից։

Հ. Ի՞նչ բարիք ենք խնդրում Աստծուց առաջին չորս խնդիրներով։

Պ. Առաջին չորս խնդիրներով խնդրում ենք, որ Աստծու անունը սուրբ լինի, այսինքն՝ բովանդակ աշխարհը ճանաչէ ու պատուէ, Իւր արքայութիւնը գայ հասնի Իրա Եկեղեցու տարածմամբն ու պայծառութեամբը, Իւր ամենասուրբ կամքն ամենից կատարուի, վերջապէս տայ մեզի՝ մեր հոգևոր ու ժամանակաւոր անունդը։

Հ. Ո՞ր չարիքներից ենք խնդրում, որ Աստուած ազատէ մեզ։

Պ. Այն չարիքներն՝ որոնցից խնդրում ենք որ Աստուած ազատէ մեզ՝ մեղքը փորձութիւնները, վշտերը և այն ամեն թշուառութիւններն են, որ կարող են մեր հոգու փրկութեանը վնասել։

Հ. Հայր մեր ից վերջը ուրիշ՞ որ աղօթքն ասելու սովորութիւն ունինք։

Պ. Հայր մեր ից վերջը Ողջոյն քեզ Մարիամն ասելու սովորութիւն ունինք, որի միջոցով ամենասուրբ Կուսին ենք դիմում։

Հ. Ինչո՞ւ Հայր մեր ից յետոյ Ողջոյն Քեզ Մարիամն ենք ասում, քան թէ որևէ մի ուրիշ աղօթք։

Պ. Նրա համար Հայր մեր ից յետոյ Ողջոյն Քեզ Մարիամն ենք ասում, որովհետև ամենասուրբ Կոյսը՝ Ծէրն մեր Յիսուս Քրիստոսի մօտ՝ մեր զօրագոյն բարեխօսն է։

Հ. Լաւ և օգտակար բան է Սրբերի բարեխօսութեանը դիմելը։

Պ. Շատ օգտակար բան է Սրբերի բա-

ըեխօսութեանը դիմելը, որովհետև նրանց աղօթքն Աստծուն շատ հաճելի է։

Հ. Կարող ես ցոյց տալ ինձ աղօթքի մի բարեպաշտ կրթութիւն։

Պ. Աղօթքի մի բարեպաշտ կրթութիւն՝ սուրբ Վարդարանն է, որովհետև իւր մէջ պարունակում է Հայր մեր, Ողջոյն Քեզ Մարիամն ու մեր սուրբ հաւատքի ամենակարևոր խորհրդների մտածմունքը։

Հ. Քանի՞ են Վարդարանի խորհուրդները։

Պ. Վարդարանի խորհուրդները տասն և հինգ են՝ հինգն՝ ուրախութեան, հինգը՝ տրտմութեան, և հինգն էլ՝ փառաց։

Հ. Որո՞նք են ուրախութեան խորհուրդները,

Պ. Ուրախութեան խորհուրդներն են՝

1. Հրեշտակի աւետումը,

2. Ամենասուրբ Կոյս Մարիամի՝ Եղի-

սաբեթին արած այցելութիւնը.
3. Յիսուս Քրիստոսի ծնունդը.
4. Յիսուս Քրիստոսի՝ տաճարում ընծայելը.
5. Յիսուս Քրիստոսի՝ տաճարումը վարդապետների մէջ գտնելը։

Հ. Որոնք են տրտմութեան խորհուրդները։

Պ. Տրտմութեան խորհուրդներն են՝
1. Գեթսէմանի պարտիզի աղօթքը.
2. Յիսուս Քրիստոսի ձաղկելը.
3. Փշերով պսակելը.
4. Գողգոթայի ճանապարհորդութիւնը
5. Քրկչի խաչելութիւնն ու մահը։

Հ. Որոնք են փառաց խորհուրդները։

Պ. Փառաց խորհուրդներն են՝
1. Մեր Տիրոջ յարութիւնը.
2. Երկինք համբառնալը.
3. Սուրբ Հոգու գալուստը.
4. Տիրամօր վերափոխումը.
5. Մարիամ Աստուածածնի պսակելը և ամեն Սրբերի Փառքը։

ՄԱՍՆ ԵՐՐՈՐԴ

ԱՍՏԾՈՒ

ԵՒ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՊԱՏԻՐԱՆՆԵՐՆ ՈՒ ՄԵՂՔԸ

Գլուխ Ա.

Աստծու Պատիրանները

1.— Աստծու պատիրաններն ընդհանուր կերպով նկատուած

Հ. Քանի են աստուածային օրէնքի պատիրանները։

Պ. Աստուածային օրէնքի պատիրանները տասն են՝

Ես եմ Տէր Աստուած Քո,

1. Մի ունիցիս զայլ Աստուած առաջի իմ։
2. Մի առնուցուս զանուն Աստուծոյ քո ընդունայն։
3. Յիշեա՛ զօր շաբաթուն սրբել զնա, այսինքն զԿիրակէս։
4. Պատուեա՛ զհայր քո և զմայր։

5. Մի սպանաներ։
6. Մի շնար։
7. Մի գողանար։
8. Մի սուտ վկայեր ընկերէ քումմէ։
9. Մի ցանկար կնոջ ընկերի քո։
10. Մի ցանկար ամենայնի՝ որ նորա է։

Հ. Ո՞վ է տուել այս պատուիրանները։

Պ. Աստուած Ինքն է տուել այս պատուիրանները հին օրէնքում՝ Մովսիսի միջոցով և Յիսուս Քրիստոս հաստատել է նրանց նոր օրէնքում։

Հ. Մենք կարող ենք այս պատուիրանները պահել։

Պ. Այո, մենք կարող ենք այս պատուիրանները պահել Աստծու օգնութեամբը, Որը միշտ պատրաստ է Իւր շնորհքը տալու նրան՝ որ պարտուպատշաճ կերպով խնդրում է։

Հ. Պարտաւոր ենք Աստծու պատուիրանները պահելու։

Պ. Այո, պարտաւոր ենք Աստծու պատուիրանները պահելու, և բաւական է

միայն մէկի դէմ ծանրապէս մեղանչել դժոխքին արժանանալու համար։

Հ. Ի՞նչ են պարունակում այս պատուիրանները։

Պ. Այս պատուիրանները պարունակում են մեր՝ առ Աստուած և առ ընկերն ունեցած պարտքերը։

Հ. Որո՞նք են մեր՝ առ Աստուած և առ ընկերն ունեցած պարտքերը։

Պ. Մեր՝ առ Աստուած ունեցած պարտքն է՝ նրան բոլոր սրտով ամեն բանից վեր սիրելը. իսկ դէպի ընկերն ունեցած պարտքերնիս, նրան էլ՝ Աստծու սիրոյն համար, մեր անձին պէս սիրելն է։

Հ. Աստուած Իւր պատուիրաններով ընդհանուր կերպով առ ի՞նչ է պարտաւորեցնում մեզ։

Պ. Աստուած՝ Իւր պատուիրաններով ընդհանուր կերպով, պարտաւորեցնում է մեզ գործել բարին ու փախչիլ չարից. դրա համար իւրաքանչիւր պատ-

ւիրան մի հրաման ու մի արգելք է պարունակում։

2.— Աստծու պատուիրանները մասնաւոր կերպով նկատուած

Հ. *Ստուած ինչ է հրամայում մեզ առաջին պատուիրանի՝* մի ունիցիս զայլ Աստուած առաջի իմ *խօսքերովը։*

Պ. *Ստուած՝ առաջին պատուիրանի՝* մի ունիցիս զայլ Աստուած առաջի իմ, *խօսքերովը, հրամայում է մեզ միայն Իրան ճանաչել, երկրպագել, ծառայել իբրև մեր գերագոյն Տիրոջը։*

Հ. *Ի՞նչ է արգելում մեզ առաջին պատուիրանը։*

Պ. *Առաջին պատուիրանն արգելում է մեզ՝ կռապաշտութիւնը, աւելորդապաշտութիւնը, սրբապղծութիւնը, հաւատքի ճշմարտութիւնների յանցաւոր տգիտութիւնն ու կրօնի դէմ ուրիշ ոնէ մեղքը։*

Հ. *Բայց կարող ենք Հրեշտակներին ու Սրբերին պատուել։*

Պ. Այո՛, կարող ենք Հրեշտակներին ու Սրբերին պատուել, մանաւանդ թէ՝ պարտաւոր ենք այդ բանն անելու, վասն զի Աստծու բարեկամներն ու Նրա մօտ մեր բարեխօսներն են։

Հ. Պարտաւո՞ր ենք նաև Յիսուս Քրիստոսի ու Սրբերի պատկերներին պատիւ անելու։

Պ. Այո՛, անտարակոյս, պարտաւոր ենք նաև Յիսուս Քրիստոսի ու Սրբերի պատկերներին պատիւ անելու, որովհետև այս պատկերներին տրուած պատիւը Յիսուսին ու Սրբերին է գնում։

Հ. Իսկ ինչո՞ւ համար ենք յարգում Սրբերի նշխարքները։

Պ. Նրա համար ենք յարգում Սրբերի նշխարքները, որովհետև նրանց մարմինները Յիսուս Քրիստոսի կենդանի անդամներն ու Սուրբ Հոգու տաճարներն եղան ու փառաւոր յարութիւն պիտի առնեն յաւիտենական կեանքը ժառանգելու համար։

Հ. Ի՞նչ է արգելում մեզ երկրորդ պատուիրանը՝ Մի առնուցուս զանուն Աստուծոյ քո ընդունայն:

Պ. Երկրորդ պատուիրանը՝ մի առնուցուս զանուն Աստուծոյ քո ընդունայն, արգելում է մեզ՝ 1. Աստծու անունն առանց յարգութեան տալը. 2. սուտ կամ անհարկաւոր և կամ էլ ոնէ մի կերպով ապօրինաւոր երդումներ անելը. և 3. Աստծուն, ամենասուրբ Կուսին ու Սրբերին հայհոյելը:

Հ. Ի՞նչ է հրամայում մեզ երկրորդ պատուիրանը՝ Յիշեա զօր շաբաթուն սրբել զնա, այսինքն զԿիւրակէս:

Պ. Երկրորդ պատուիրանը՝ Յիշեա զօր շաբաթուն սրբել զնա, այսինքն զԿիւրակէս, հրամայում է մեզ քրիստոնէական բարեպաշտութեան գործերով Աստծուն պատուել այն տօն օրերում, որ նուիրուել են Իրան պաշտօն մատուցանելու համար:

Հ. Ի՞նչ է արգելում մեզ երրորդ պատ-

ւիրանը։

Պ. Երրորդ պատուիրանն արգելում է տօն օրերը ծառայական գործեր կատարելը։

Հ. Ո՞ր գործերն են ծառայական կոչւում։

Պ. Ծառայական են կոչւում այն մարմնաւոր աշխատութիւնները, որ յատուկ են ծառաներին, արհեստաւորներին ու գործաւորներին։

Հ. Չը կայ մի ծառայական գործ, որ տօն օրերն էլ թոյլ տրւած լինի կատարել։

Պ. Այն գործերն են թոյլ տրւած կատարել, որ անհրաժեշտ են կեանքին կամ Աստծու ծառայութեանը, և նրանք՝ որ մի ծանր պատճառի համար են 'ի գործ տրւում, հրաման խնդրելով իւր սեփհական ժողովրդապետից, եթէ կարելի է։

Հ. Ի՞նչ է հրամայում մեզ չորրորդ պատուիրանը՝ պատուեա զհայր քո եւ զմայր։

Պ. Հորրորդ պատուիրանը՝ պատուեա զգ-
հայր քո եւ զմայր, հրամայում է մեզ
յարգել մեր հօրն ու մօրը, և հնա-
զանդել նրանց այն ամեն բանի մէջ,
որ մեղք չէ, և օգնել նրանց՝ ամեն
հոգևոր ու ժամանակաւոր կարօտու-
թեանցը մէջ։

Հ. Ի՞նչ է արգելում մեզ չորրորդ պատ-
ուիրանը։

Պ. Հորրորդ պատուիրանը արգելում է
մեզ՝ խօսքերով, գործերով և ուրիշ
որ և իցէ կերպով մեր ծնողներին
վշտացնելը։

Հ. Հօրն ու մօր անուան ներքոյ, ուրիշ
որ անձերին էլ պէտք է նկատի առ-
նել այս պատուիրանի մէջ։

Պ. Այս պատուիրանի մէջ հօրն ու մօր
անուան ներքոյ պէտք է նկատի առ-
նել նաև բոլոր թէ հոգևոր և թէ
աշխարհական մեծաւորներին, դրա
համար պարտաւոր ենք նրանց էլ
հնազանդելու և յարգելու։

Հ. Ի՞նչ է արգելում մեզ հինգերորդ պատուիրանը՝ մի սպանաներ:

Պ. Հինգերորդ պատուիրանը՝ մի սպանաներ, արգելում է մեզ սպանել, ծեծել կամ վիրաւորել և կամ որ և է մի վնաս հասցնել ընկերոջ մամնին՝ թէ անձամբ լինի և թէ ուրիշի ձեռքով, որպէս նաև նախատական խօսքերով նրան վշտացնել, նրա չարիքը բաղձալ և նրան գայթակղութիւն տալ։ Այս պատուիրանով Աստուած արգելում է նաև ինքն իրան սպանելն, այսինքն՝ անձնասպանութիւնը:

Հ. Ինչու համար Աստուած հինգերորդ պատուիրանով արգելում է ինքն իրան սպանելն, այսինքն՝ անձնասպանութիւնը:

Պ. Նրա համար է Աստուած հինգերորդ պատուիրանով արգելում անձնասպանութիւնը, որովհետև մարդ ոչ իւր և ոչ էլ ուրիշների կեանքի տէրն է։ Եկեղեցին էլ պատժում է անձնա-

ըսպաններին նրանց եկեղեցական թաղումը ժխտելով։

Հ. Ի՞նչ է հրամայում մեզ հինգերորդ պատուիրանը։

Պ. Հինգերորդ պատուիրանը հրամայում է մեզ ներել մեր թշնամիներին և ամենի բարիքը կամենալ։

Հ. Ի՞նչ է արգելում մեզ վեցերորդ պատուիրանը՝ մի ՀՇԱՐ։

Պ. Վեցերորդ պատուիրանը՝ մի ՀՇԱՐ, արգելում է մեզ որ և իցէ գործ, հայեացք ու խօսք, որ ողջախոհութեան դէմ է։

Հ. Ի՞նչ է հրամայում մեզ վեցերորդ պատուիրանը։

Պ. Վեցերորդ պատուիրանը հրամայում է մեզ ողջախոհ ու համեստ լինել մեր գործերի, հայեացքի, շարժման ու խօսքերի մէջ։

Հ. Ի՞նչ է արգելում մեզ եօթներորդ պատուիրանը՝ մի ԳՈՂԱՆԱՐ։

Պ. Եօթներորդ պատուիրանը՝ մի գողա-

ճար, արգելում է մեզ ուրիշի ինչքը անիրաւաբար առնելն ու պահելը, և ընկերոջն որ և է կերպով՝ օրինակի համար՝ վաշխով, խաբէութեամբ ու սրա նման նենգութիւններով վնաս հասցնելը։

Հ. Ի՞նչ է հրամայում մեզ եօթներորդ պատուիրանը։

Պ. Եօթներորդ պատուիրանը՝ հրամայում է մեզ ուրիշի ինչքը յետ դարձնել, անիրաւութեամբ հասցրած վնասները փոխարինել, ու պարտքերը հատուցանել։

Հ. Ի՞նչ է արգելում մեզ ութերորդ պատուիրանը՝ մի սուտ վկայեր զընկերէ քումմէ։

Պ. Ութերորդ պատուիրանը՝ մի սուտ վկայեր զընկերէ քումմէ, արգելում է մեզ դատաստանի մէջ սուտ վկայելը, նաև զրպարտութիւնը, բամբասանքը, չողոքորթութիւնը, յանդուգն դատողութիւնն ու կասկածը, և ամեն տե-

սակ ստախօսութիւնը։

Հ. Ի՞նչ է հրամայում մեզ ութերորդ պատուիրանը։

Պ. Ութերորդ պատուիրանը հրամայում է մեզ ժամանակին ու տեղին ճշմարտութիւնն ասել և ընկերոջ գործերին՝ կարելի եղածին չափ, բարի մեկնութիւն տալ։

Հ. Ի՞նչ է արգելում մեզ իններորդ պատուիրանը՝ մի ցանկար կնոջ ընկերի fn:

Պ. Իններորդ պատուիրանը՝ մի ցանկար կնոջ ընկերի fn, արգելում է մեզ չար բաղձանքները և մաքրութեան դէմ բոլոր ներքին մեղքերը։

Հ. Ի՞նչ է հրամայում մեզ իններորդ պատուիրանը։

Պ. Իններորդ պատուիրանը հրամայում է մեզ՝ ներքուստ էլ ողջախոհ ու մաքուր լինել։

Հ. Ի՞նչ է արգելում մեզ տասներորդ պատուիրանը՝ մի ցանկար ամենայնի՝ որ նորա է։

Պ. Տասներորդ պատուիրանը՝ մի ցանկար ամենայնի՝ որ նորա է, արգելում է մեզ, ուրիշին իւր ընչից զրկելու բաղձանքը, և անիրաւ միջոցներով հարստութիւն ձեռք բերելու փափագը։

Հ. Ի՞նչ է հրամայում մեզ տասներորդ պատուիրանը։

Պ. Տասներորդ պատուիրանը հրամայում է մեզ գոհ լինել այն վիճակից, որի մէջ Աստուած դրել է մեզ, ու համբերութեամբ տանել աղքատութիւնն, երբ Աստուած կամենայ, որ այն վիճակի մէջ գտնուինք։

Գլուխ Բ.

Եկեղեցու պատուիրանները

Հ. Քանի՞ են Եկեղեցու գլխաւոր պատուիրանները։

Պ. Եկեղեցու գլխաւոր ու սովորական պատուիրանները հինգ են՝

1. Յաւուրս Կիւրակէից և հրամայեալ

տօնից տեսանել զպատարագ։

2. Պահել զքառասնորդական և զայլ պահս և զծոմապահս հրամայեալս և հրաժարիլ 'ի մսոյ և 'ի կըթեղինաց յաւուրս արգելեալս։

3. 'Ի տարւոջ զոնէ մի անգամ խոստովանիլ և հաղորդիլ 'ի Զատկի յարութեան Տեառն 'ի ժողովրդապետական եկեղեցւոջ։

4. Տալ զտասանորդս եկեղեցւոյ՝ ըստ սովորութեան։

5. Մի առնել հարսանիս յարդելեալ ժամանակս, այսինքն՝ 'ի Յիսնակաց բարեկենդանէ մինչև ցվերջ Առաջաւորաց, 'ի բուն բարեկենդանէ մինչև ցվերջ ութօրէից Հոգեգալստեան և յաւուրս շաբաթապահոց։

Հ. Եկեղեցին ոմանից է իշխանութիւն ստացել մեր վրայ պատուիրաններ դընելու։

Պ. Եկեղեցին նոյն իսկ Յիսուս Քրիս-

տոսից է իշխանութիւն ստացել մեր վրայ պատիրանները դնելու, դրա համար ով որ անհնազանդում է Եկեղեցուն, հէնց Աստծուն է անհնազանդում։

Հ. *Ի՞նչ է հրամայում մեզ Եկեղեցու առաջին պատիրանը՝* Յաւուրս Կիւրակէից եւ հրամայեալ տօնից տեսանել զպատարագ:

Պ. *Եկեղեցու առաջին պատիրանը՝* յաւուրս Կիւրակէից եւ հրամայեալ տօնից տեսանել զպատարագ, *հրամայում է մեզ՝ ամեն կիրակի և հրամայուած տօն օրերը, ջերմեռանդութեամբ սուրբ պատարագին ներկայ գտնուել։*

Հ. *Ի՞նչ է հրամայում մեզ Եկեղեցու երկրորդ պատիրանը՝* պահել զպահքս եւ զծոմապահս հրամայեալս:

Պ. *Եկեղեցու երկրորդ պատիրանը՝* պահել զպահս եւ զծոմապահս հրամայեալս. *հրամայում է մեզ, որ պահ-*

քի ու ծոմի օրերը պահենք։

Հ. Ո՞վ է պարտաւորուած ծոմ պահելու։

Պ. Ծոմ պահելու պարտաւորուած են այն ամեն քրիստոնեաներն՝ որ լրացրել են իրանց քսան ու մէկերորդ տարին և թէ՝ ծոմ չըպահելու համար ոչ տնօրինում ունին, և ոչ էլ մի օրինաւոր արգելք։

Հ. Ի՞նչ է արգելում մեզ Եկեղեցու երկրորդ պատուիրանը հրաժարիլ ի մսոյ եւ 'ի կթեղինաց յաւուրս արգելեալս խօսքերովը։

Պ. Եկեղեցու երկրորդ պատուիրանը՝ հրաժարիլ 'ի մսոյ եւ 'ի կթեղինաց յաւուրս արգելեալս, խօսքերովն արգելում է մեզ միս ու կթեղէն ուտել այն չորեքշաբթի, ուրբաթ և ուրիշ պահքի օրերը, որ չեն տնօրինուած։

Հ. Ինչու՞ համար է Եկեղեցին հաստատել ծոմի և պահքի օրէնքը։

Պ. Նրա համար է Եկեղեցին հաստատել ծոմի և պահքի օրէնքը, որ մեր

մեղքերի վրայ ապաշխարենք, մեր կրքերին յաղթահարենք և շնորհքներ ընդունենք Աստծուց։

Հ. Ի՞նչ է հրամայում Եկեղեցին երրորդ պատուիրանի խօսքերովն՝ 'ի տարւոջ գոնէ մի անգամ խոստովանիլ։

Պ. Եկեղեցին երրորդ պատուիրանի խօսքերովն՝ ի տարւոջ գոնէ մի անգամ խոստովանիլ, պարտաւորեցնում է բանաւորութիւնը բացւած բոլոր քրիստոնեաներին, ամեն տարի գոնէ մի անգամ ապաշխարութեան խորհրդին մերձենալու։

Հ. Եկեղեցին ինչու՞ համար է ասում, որ գոնէ տարին մի անգամ խոստովանուինք։

Պ. Եկեղեցին նրա համար է ասում գոնէ, մեզ յայտնելու համար, թէ իւր բաղձանքն այն է՝ որ աւելի ստէպ սուրբ խորհրդներին մերձենանք։

Հ. Ի՞նչ է հրամայում մեզ Եկեղեցին երրորդ պատուիրանի միւս խօսքերովը՝ հաղորդիլ ի Զատկի յարութեան

Տեառն իւրաքանչիւր ոք յիւր ժողովրդապետական եկեղեցւոջ:

Պ. *Երրորդ պատուիրանի միւս խօսքերովը՝* հաղորդիլ 'ի Զատկի յարութեան Տեառն, իւրաքանչիւր ոք յիւր ժողովրդապետական եկեղեցւոջ, *եկեղեցին պարտաւորեցնում է ամեն չափահաս քրիստոնեաներին, որ ամեն տարի իրանց ծխական եկեղեցու մէջ զատկական օրերում, ամենասուրբ Հաղորդութիւնն ընդունեն։*

Հ. Մէկն ինչպէս կարող է կատարել *չորրորդ պատուիրանը՝* տալ զտասանորդս Եկեղեցւոյ՝ ըստ սովորութեան:

Պ. *Մէկը կարող է չորրորդ պատուիրանը՝* տալ զտասանորդս Եկեղեցւոյ՝ ըստ սովորութեան, *կատարել այն ամեն նէրներն ու տուրքերը տալով, որոնք սահմանուել են Աստծու՝ ամեն բաների վրայ, դերագոյն տէրութիւնը ճանաչելու և Իւր պաշտօնեաների վայելուչ ապրուստը հոգալու համար։*

Հ. Ի՞նչ է արգելում մեզ Եկեղեցին հինգերորդ պատուիրանով՝ մի առնել հարսանիս յառուս արգելեալս։

Պ. Եկեղեցին հինգերորդ պատուիրանով՝ մի առնել հարսանիս յառուս արգելեալս, արգելում է մեզ՝ Յիսնակաց բարեկենդանից մինչև Առաջաւորաց բարեկենդանի վերջը, բուն բարեկենդանից մինչև Հոգեգալստեան ութօրէի վերջն ու բոլոր շաբաթական պահքերի ընթացքում հանդիսաւոր հարսանիք անելը։

Գլուխ Գ.

ՄԵՂՔԸ

Հ. Մեղքն ինչ է։

Պ. Մեղքն՝ Աստծու օրէնքի դէմ կամաւոր անհնազանդութիւնն է։

Հ. Քանի՞ տեսակ մեղք կայ։

Պ. Երկու տեսակ մեղք կայ՝ սկզբնական ու ներգործական։

Հ. Ի՞նչ է սկզբնական մեղքը։

Պ. Սկզբնական մեղքն այն է, որով ծնունում ենք ամենքս էլ, ու ժառանգում ենք մեր նախահայր Ադամից։

Հ. Եւ ոչ մի մարդ սկզբնական մեղքից ազատ չը մնաց։

Պ. Միայն ամենասուրբ Կոյսն Մարիամ Իւր աստուածային Որդու՝ Յիսուս Քրիստոսի արդիւնքների համար, մասնաւոր առանձնաշնորհութեամբ սկզբնական մեղքից ազատ մնաց, դրա համար Անարատ է կոչւում։

Հ. Ո՞րն է ներգործական մեղքը։

Պ. Ներգործական մեղքն այն է, որ մենք գործում ենք մեր բանաւորութիւնն բացելուց յետոյ։

Հ. Քանի՞ տեսակ ներգործական մեղք կայ։

Պ. Երկու տեսակ ներգործական մեղք կայ՝ մահուչափ ու ներելի։

Հ. Մահուչափ մեղքն ի՞նչ է։

Պ. Մահուչափ մեղքը՝ ծանր նիւթի մէջ՝ լիուլի մտադրութեամբ ու կատար-

եալ հաւանութեամբ, Աստծու օրէնքին անհնազանդիլն է։

Հ. Ինչու համար այս մեղքը մահուչափ է կոչւում։

Պ. Նրա համար ծանր մեղքը մահուչափ է կոչւում, որովհետև մեռցնում է հոգին, այսինքն՝ զրկում է նրան Աստծու շնորհքից, որ իւր գերբնական կեանքն է, ու իրան գործողին արժանացնում է դժոխքին։

Հ. Մահուչափ մեղքն ուրիշ ինչ չարիք է պատճառում մեր հոգուն։

Պ. Մահուչափ մեղքը կորցնել է տալիս առաջուց շահած արդիւնքներն, այսինքն կախակայում է նրանց արժէքը և անկարող է դարձնում մարդուն յաւիտենական կեանքի համար արդիւնաւոր գործեր կատարելու և աւելի դէպի չարը հակեցնում նրան։

Հ. Ով որ մահուչափ մեղքով կորցրել է Աստծու շնորհքը՝ չի կարող այլևս նրան ձեռք բերել։

Հ. Ով որ մահուչափ մեղքով կորցրել է Աստծու շնորհքը՝ դարձեալ կարող է նրան ձեռք բերել Ապաշխարութեան խորհրդի միջոցով և կամ էլ կատարեալ զղջմամբ, որը գոնէ լռելեայն միացած լինի՝ կարելի եղածին չափ շուտ խոստովանելու, առաջադրութեան հետ։

Հ. Ներելի մեղքը որն է։

Պ. Ներելի մեղքն այն է՝ որ չի զրկում մեզ Աստծու շնորհքից, այլ տկարացընում է մեզանում սիրոյ եռանդը, դէպի մահուչափ մեղքն է տրամադրում մեզ, և այս կամ միւս աշխարհում ժամանակաւոր պատիժներին է արժանացնում։

Հ. Ինչու այս մեղքը ներելի է կոչւում։

Պ. Այս մեղքը ներելի է կոչւում, որովհետև թեթև յանցանք լինելով, աւելի դիւրութեամբ է Աստծուց ներումն ընդունում։

Հ. Քանի կերպով կարելի է մեղք գործել։

Պ. Չորս կերպով կարելի է մեղք գործել, այսինքն՝ խորհրդով, խօսքով, գործով ու զանցառութեամբ։

Հ. Ի՞նչպէս է մեղք գործւում խորհրդով, խօսքով ու գործով։

Պ. Մեղք է գործւում խորհրդով, խօսքով ու գործով, երբ մէկը կամքի կատարեալ հաւանութեամբ, արգելւած բաների վրայ մտածում է, հաճոյքով նրանց փափագում, նրանց վրայ խօսում և կամ էլ այդ արգելւած բաները գործում է։

Հ. Ի՞նչպէս է մեղք գործւում զանցառութեամբ։

Պ. Մեղք է գործւում զանցառութեամբ՝ երբ մէկը կամովին զանց է առնում հրամայւած բաներ։

Հ. Քանի՞ են գլխաւոր մեղքերը։

Պ. Գլխաւոր մեղքերը եօթն են՝ Հպարտութիւն, Ագահութիւն, Բղջախոհութիւն, Բարկութիւն, Որկրամոլութիւն, Նախանձ ու Ծուլութիւն։

Հ. Ինչո՞ւ այս մեղքերը գլխաւոր են կոչւում։

Պ. Այս մեղքերը գլխաւոր են կոչւում, որովհետև միւս ախտերի ու մեղքերի աղբիւրն են։

Հ. Սուրբ Հոգու դէմ եղած մեղքերը քանի են։

Պ. Սուրբ Հոգու դէմ եղած մեղքերը վեց են՝ իւր փրկութիւնից յոյսը կտրելը, առանց արդիւնքի փրկւելու յանդգնութիւնը, ծանուցեալ ճշմարտութեան դէմ կենալը, ուրիշի շնորհքի վրայ նախանձիլը, մեղքերի վրայ յամառիլը և վերջնական անզեղջութիւնը։

Հ. Ո՞ր մտածմունքն է որ մեզ աւելի հեռու է պահում մեղքից։

Պ. Այն մտածմունքն որ մեզ աւելի հեռու է պահում մեղքից՝ մեր Վերջիններին վրայ մտածելն է, այսինքն այն բաների վրայ, որպիտի պատահին մեզ։

Հ. Քանի են Վերջինները։

Պ. Վերջինները չորս են՝ Մահ, Դատաստան, Դժոխք և Արքայութիւն։

ՄԱՍ ՉՈՐՐՈՐԴ

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԸ

Գլուխ Ա.

Խորհուրդներն ընդհանուր կերպով նը-կատուած

Հ. Քանի՞ են խորհուրդները։

Պ. Խորհուրդներն եօթն են՝ Մկրտութիւն, Դրոշմ, Հաղորդութիւն, Ապաշխարութիւն, Վերջին օծում, Կարգ քահանայութեան ու Պսակ։

Հ. Ի՞նչ է նշանակում խորհուրդ բառը։

Պ. Խորհուրդ բառը նշանակում է շնորհքի զգալի և ազդու մի նշան, որ Յիսուս Քրիստոսից է հաստատուել մեր հոգիները սրբացնելու համար։

Հ. Ինչո՞ւ ես ասում թէ խորհուրդները շնորհքի զգալի և ազդու նշաններ են։

Պ. Նրա համար եմ ասում թէ խորհուրդները Աստծու շնորհքի զգալի և ազդու նշաններ են, որովհետև ամեն

խորհուրդները՝ զգալի իրերի միջոցով, նշանակում են այն աստուածային շնորհքն, որ առաջ են բերում մեր հոգու մէջ։

Հ. Ի՞նչէս են սրբացնում մեզ խորհուրդները։

Պ. Խորհուրդները սրբացնում են մեզ՝ կամ տալով շնորհք և կամ էլ աճեցնելով մեզանում նրան, որ մեզ սուրբ և Աստծուն հաճոյ, նրա որդեգրական որդիներ և արքայութեան ժառանգներ է դարձնում։

Հ. Ո՞վ է տուել խորհրդներին մեզ սրբացնելու կարողութիւնը։

Պ. Յիսուս Քրիստոսն է Իւր չարչարանքներով ու մահւամբ խորհրդներին մեզ սրբացնելու կարողութիւն տուել։

Հ. Որո՞նք են այն խորհուրդներն, որ մեզ սրբացնում են տալով շնորհք՝ որը Աստծու բարեկամներ է դարձնում մեզ։

Պ. Այն խորհուրդներն՝ որ մեզ սրբացը-
նում են տալով առաջին շնորհքը և
մեզ՝ որ առաջ Աստծու թշնամիներն
էինք, Նրա բարեկամներն են դարձը-
նում, երկու են՝ Մկրտութիւնն ու
Ապաշխարութիւնը. և կոչւում են
մեռելների խորհուրդներ, որովհետև
ջնջում են մեղքը՝ որ հոգու մահն է։

Հ. Ո՞ր խորհուրդներն են որ սրբացը-
նում են մեզ աճեցնելով մեր շնորհքը։

Պ. Այն խորհուրդներն՝ որ սրբացնում
են մեզ՝ աճեցնելով մեր շնորհքը,
հինգ են՝ Դրոշմ, Հաղորդութիւն, Վեր-
ջին օծում, Կարգ քահանայութեան
ու Պսակ, և կոչւում են կենդանի-
ների խորհուրդներ, որովհետև ով որ
ընդունում է նրանց, պէտք է որ Աստ-
ծու շնորհքով կենդանի լինի, այսին-
քըն՝ մահուչափ մեղքից ազատ։

Հ. Ի՞նչ մեղք է գործում նա՝ որ իմա-
նալով թէ զուրկ է Աստծու շնորհքից,
ընդունում է կենդանիների խոր-

հրդներից մէկը։

Պ. Նա՝ որ իմանալով թէ զուրկ է Աստծու շնորհքից, ընդունում է կենդանիների խորհրդներից մէկը, մի ծանրը սրբապղծութիւն է գործում։

Հ. Որո՞նք են փրկութեան համար ամենահարկաւոր խորհուրդները։

Պ. Փրկութեան համար ամենահարկաւոր խորհուրդներն երկու են՝ Մկրտութիւնն ու Ապաշխարութիւնը. Մկրտութիւնը հարկաւոր է ամենին, իսկ Ապաշխարութիւնը՝ նրանց որ ծանրապէս մեղանչել են Մկրտութիւնից յետոյ։

Հ. Ո՞ր խորհուրդներն են որ մի անգամից աւելի չեն կարող ընդունուիլ։

Պ. Այն խորհուրդներն՝ որ մի անգամից աւելի չեն կարող ընդունուիլ, երեք են՝ Մկրտութիւն, Դրոշմ ու Կարգ Քահանայութեան։

Հ. Ինչու՞ այս երեք խորհուրդները՝ Մկրտութիւնը, Դրոշմն ու Քահանա-

յութեան Կարգը մի անգամից աւելի չեն կարող ընդունել։

Պ. Այս երեք խորհուրդները՝ Մկրտութիւնը, Դրոշմն ու Քահանայութեան Կարգը մի անգամից աւելի չեն կարող ընդունել, որովհետև նրանցից իւրաքանչիւրը կնիք է դրոշմում։

Հ. Ի՞նչ է այն կնիքն, որ այս խորհրդներից իւրաքանչիւրը՝ Մկրտութիւնը, Դրոշմն ու Քահանայութեան Կարգը դրոշմում է հոգու մէջ։

Պ. Այն կնիքն, որ այս խորհրդներից իւրաքանչիւրը՝ Մկրտութիւնը, Դրոշմը ու Քահանայութեան Կարգը դրոշմում է հոգու մէջ, մի հոգևոր նշան է, որ ամենևին չի ջնջւի։

Հ. Ի՞նչ բանի է ծառայում այն կնիքն՝ որ այս խորհուրդները՝ Մկրտութիւնը, Դրոշմն ու Քահանայութեան Կարգը տպաւորում են հոգու մէջ։

Պ. Այն կնիքն՝ որ այս խորհուրդները՝ Մկրտութիւնը, Դրոշմն ու Քահանա-

յութեան Կարգը տպաւորում են հոգու մէջ, ծառայում է մեզ Մկրտութեան մէջ՝ Յիսուս Քրիստոսի անդամները, Դրոշմի մէջ նրա զինուորներ, ու Քահանայութեան Կարգի մէջ՝ Իւր պաշտօնեաները դարձնելու։

Հ. Քանի՞ բան պէտք է մի խորհուրդ կատարելու համար։

Պ. Մի խորհուրդ կատարելու համար պէտք է՝ նիւթ, ձեւ ու պաշտօնեայ, որը պէտք է Եկեղեցու արածն անելու դիտաւորութիւնն ունենայ։

Հ. Խորհրդի նիւթն ի՞նչ է։

Պ. Խորհրդի նիւթն՝ այն զգալի իրն է, որ գործածւում է խորհուրդը կատարելիս, զօր օրինակ, Մկրտութեան մէջ՝ բնական ջուրը, Դրոշմի մէջ՝ ձէթն ու բալասամը։

Հ. Ի՞նչ է խորհրդի ձեւը։

Պ. Խորհրդի ձեւը՝ այն խօսքերն են, որ արտաբերւում են խորհուրդը կատարելիս։

Հ. Ո՞վ է խորհրդների պաշտօնեան։
Պ. Խորհրդների պաշտօնեան՝ այն անձն է, որ կատարում կամ մատակարարում է խորհուրդը։

Գլուխ Բ.

ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆԸ

Հ. Մկրտութիւնն ինչ է։
Պ. Մկրտութիւնը մի խորհուրդ է՝ որի միջոցով վերածնւում ենք Աստծու շնորհքի մէջ ու քրիստոնեայ ենք դառնում։
Հ. Որո՞նք են Մկրտութեան խորհրդի արդասիքները։
Պ. Մկրտութեան խորհուրդը ջնջում է՝ ոչ միայն սկզբնական մեղքն, այլ և ներգործականը՝ եթէ գտնւի, թողնում է նրան արժանի եղած ամեն պատիժը, դրոշմում է Յիսուս Քրիստոսի անդամների կնիքը, մեզ Աստծու և Եկեղեցու որդիներ և արքայութեան ժառանգներ է դարձնում և

ընդունակ է անում միւս խորհուրդներն ընդունելու։

Հ. Ո՞վ է Մկրտութեան կարգաւոր պաշտօնեան։

Պ. Մկրտութեան կարգաւոր պաշտօնեան՝ քահանան է և ի մասնաւորի նա, որ ժողովրդապետի պաշտօնն ունի։

Հ. Հարկաւորութեան դէպքում ով կարող է մկրտել։

Պ. Հարկաւորութեան դէպքում՝ ոևէ մէկը թէ մարդ լինի թէ կին, հերետիկոսը, անհաւատն անգամ կարող է մկրտել։

Հ. Ի՞նչպէս պէտք է մկրտել։

Պ. Ըստ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ պէտք է մկրտուողին ջրի մէջ ընկղմել, եթէ այդ անկարելի է, պէտք է նրա գլխին կամ մարմնի ուրիշ գլխաւոր մասի վրայ երեք անգամ ջուր ածել մի և նոյն ժամանակ ասելով (այս անուն) ծառայս կամ աղախինս Աստուծոյ մկրտի ի ձեռն իմ յանուն

Հօr ✠ եւ Որդւոյ ✠ եւ Հոգւոյն Սրբոյ ✠:

Հ. Ի՞նչ դիտաւորութիւն պէտք է ունենայ մկրտողը։

Պ. Մկրտողը պէտք է այն բանն անելու դիտաւորութիւնն ունենայ, որ Եկեղեցին անում է մկրտելիս։

Հ. Ե՞րբ պէտք է երեխաներին եկեղեցի բերել որպէս զի մկրտուին։

Պ. Կարելի եղածին չափ շուտ՝ պէտք է երեխաներին եկեղեցի բերել որպէս զի մկրտուին։

Հ. Ի՞նչ բանի է պարտաւորւում նա՝ որ Մկրտութիւնն ընդունում է։

Պ. Նա՝ որ Մկրտութիւնն ընդունում է, պարտաւորւում է ց՛միշտ հաւատքը դաւանելու և Յիսուս Քրիստոսի և Եկեղեցու օրէնքները պահելու։

Հ. Մկրտողն ինչ բանից է հրաժարւում Մկրտութեան մէջ։

Պ. Մկրտողը հրաժարւում է ց՛միշտ սատանայից, նրա գործերից և

փառաւորութիւններից։

Հ. Ի՞նչ ես հասկանում սատանայի գործերից ու փառաւորութիւններից։

Պ. Սատանայի գործերից ու փառաւորութիւններից հասկանում եմ՝ մեղքերը, ապականեալ սկզբունքները և աշխարհի ունայնութիւնները։

Հ. Պարտաւոր ենք այն խոստումներն ու հրաժարումը կատարելու, որ կընքահայրերն արել են մեր փոխարէն։

Պ. Այո՛, պարտաւոր ենք, որովհետև Աստուած միայն այս պայմանով է մեզ Իւր շնորհքի մէջ ընդունել։

ԴՐՈՇՄԸ

Հ. Ի՞նչ է Դրոշմի խորհուրդը։

Պ. Դրոշմը՝ մի խորհուրդ է, որ տալիս է մեզ Սուրբ Հոգին, Յիսուս Քրիստոսի զինուորների կնիքն է տպաւորում մեր հոգու մէջ ու մեզ կատարեալ քրիստոնեաներ է դարձնում։

Հ. Դրոշմը մեզ ինչպէս կատարեալ քրիստոնեաներ է դարձնում։

քրիստոնեաները է դարձնում։

Պ. Դրոշմը մեզ կատարեալ քրիստոնեաները է դարձնում, որովհետև հաստատում է մեզ հաւատքի մէջ ու կատարելագործում սուրբ Մկրտութեան մէջ ընդունած առաքինութիւններն ու պարգևները։

Հ. Քանի՞ են Սուրբ Հոգու պարգևները, որ մէկն ընդունում է Դրոշմի խորհրդի մէջ։

Պ. Եօթն են Սուրբ Հոգու պարգևները, որ մէկն ընդունում է Դրոշմի մէջ՝ Իմաստութիւն, Հանճար, Խորհուրդ, Զօրութիւն, Գիտութիւն, Աստուածպաշտութիւն և Աստծու Երկիւղը։

Հ. Ամենքն էլ պարտաւոր են փոյթ ունենալ Դրոշմի խորհուրդն ընդունելու։

Պ. Այո՛, ամենքն էլ պարտաւոր են փոյթ ունենալ Դրոշմի խորհուրդն ընդունելու և իրանց հպատակներին էլ ընդունել տալու։

Հ. Եկեղեցին ե՞րբ է տալիս Դրոշմի խորհուրդը։

Պ. Արևելեան Եկեղեցին՝ Մկրտութիւնից անմիջապէս վերջն է տալիս Դրոշմի խորհուրդը։

Հ. Ի՞նչ պատրաստութիւններ են պահանջւում Դրոշմի խորհուրդն արժանապէս ընդունելու համար։

Պ. Եթէ պատահմամբ բանաւորութիւնը բացւած մէկն է դրոշմւում, այս խորհուրդն արժանապէս ընդունելու համար պարտաւոր է՝ շնորհքի վիճակի մէջ գտնւելու, մեր սուրբ հաւատքի գլխաւոր խորհուրդները գիտենալու, և յարգանքով ու ջերմեռանդութեամբ մերձենալու նրան։

Հ. Ո՞վ է Դրոշմի խորհրդի պաշտօնեան։

Պ. Արևմտեան Եկեղեցում՝ Դրոշմի կարգաւոր պաշտօնեան միայն Եպիսկոպոսն է (իսկ Արևելեան Եկեղեցու սովորութիւնն է, որ Քահանան էլ՝ իբրև արտաքոյ կարգի պաշտօնեայ, դրոշմում է։)

Հ. Ի՞նչ արարողութիւններով է Դրոշմի պաշտօնեան մատակարարում այս խորհուրդը։

Պ. Հայ արարողութեան մէջ Դրոշմի պաշտօնեան այս խորհուրդը մատակարարելիս, աջ ձեռքը դնում է դրոշմբուողի գլխին Սուրբ Հոգուն հրաւիրելով նրա վրայ, վերջը Սուրբ մեռոնով խաչաձև օծում է նախ նրա ճակատը ասելով իւղ անոյշ նեղեալ յանուն Յիսուսի Քրիստոսի ի վերայ քո կնիք ✠ աստուածային եւ երկնաւոր պարգեւացն։ Յանուն Հօր ✠ եւ Որդւոյ ✠ եւ Հոգւոյն Սրբոյ ✠ ամէն, յետոյ՝ աչքերն, ականջները, բիթը, բերանը, ձեռքերը, սիրտը, կռնակը, ոտքերը յարելով իւրաքանչիւրին յատուկ ձևը. վերջապէս խաղաղութիւն մաղթելով արձակում է նրան։

Հ. Ի՞նչ է Ս. Մեռոնը։

Պ. Ս. Մեռոնը բալասամի հետ խառնուած ձէթ է, որ Աւագ հինգշաբթի

օրը օրհնում է Եպիսկոպոսը

Հ. Ձէթն ու բալասամը ինչ են նշանակում այս խորհրդի մէջ։

Պ. Ձէթն՝ որ տաքածուում ու զօրացնում է, այս խորհրդի մէջ նշանակում է շնորհքի առատութիւնը, որ հեղուում է քրիստոնէի հոգու մէջ նրան հաւատքի մէջ հաստատելու համար. իսկ բալասամը՝ որ անուշահոտ է և ապականութիւնից պահում, նշանակում է թէ քրիստոնեան՝ արդէն այս շնորհքով զօրացած, կարող է քրիստոնէական առաքինութիւնների անուշահոտութիւնը բուրել և ինքնիրան ախտերի ապականութիւնից պահել։

Հ. Ինչու համար ճակատն են օծում

Պ. Նրա համար են օծում ճակատը, ուր երևում են ամօթի ու վախի նշաններն, որպէս զի դրոշմուողն իմանայ թէ՝ պէտք չէ ամաչէ քրիստոնէական անունից ու դաւանմունքից և ոչ էլ վախենայ հաւատքի թշնա-

մինեերից, այլ պէտք է պատրաստ լինի Յիսուս Քրիստոսի հաւատքի համար ամեն տեսակ թշնամանք ու նեղութիւն կրելու։

Հ. Ի՞նչ պէտք է անէ քրիստոնեան Դրոշմի շնորհքը պահելու համար։

Պ. Քրիստոնեան Դրոշմի շնորհքը պահելու համար, պէտք է ստէպ աղօթք անէ, բարի գործեր կատարէ, չը նայելով մարդկային նկատմունքներին՝ Յիսուս Քրիստոսի օրէնքի համեմատ ապրի։

Գլուխ Դ.

Ամենասուրբ Հաղորդութիւնը

1.— Յիսուս Քրիստոսի՝ ամենասուրբ հաղորդութեան մէջ, իսկական ներկայութիւնը

Հ. Ի՞նչ է ամենասուրբ Հաղորդութեան խորհուրդը։

Պ. Ամենասուրբ Հաղորդութիւնը՝ մի խորհուրդ է, որի մէջ՝ հացի բոլան-

դակ գոյութիւնը հրաշապէս փոխարկելով Յիսուս Քրիստոսի Մարմին, ու գինու բովանդակ գոյութիւնը՝ Նրա անգին Արեանը, պարունակւում է՝ ճշմարտապէս, իսկապէս ու գոյացապէս հացի և գինու տեսակների ներքոյ, միևնոյն Տեառն մերոյ Յիսուս Քրիստոսի Մարմինն, Արիւնը, Հոգին ու Աստուածութիւնը մեր հոգևոր կերակուրը լինելու համարը։

Հ. Ի՞նչպէս է կոչւում այս հրաշալի փոխարկութիւնը։

Պ. Այս հրաշալի փոխարկութիւնը կոչւում է գոյացափոխութիւն։

Հ. Միևնոյն Յիսուս Քրիստոսն է ամենասուրբ Հաղորդութեան մէջ գտնւում, որ այժմ երկնքում է և թէ երկրիս վրայ ամենասուրբ Կուսից ծնեց։

Պ. Այո՛, ամենասուրբ Հաղորդութեան մէջ ճիշտ միևնոյն Յիսուս Քրիստոսն է գտնւում։

Հ. Ինչու՞ ես հաւատում թէ Ս. Հաղորդութեան խորհրդի մէջ ճիշտ միևնոյն Յիսուս Քրիստոսն է գտնւում։

Պ. Ես հաւատում եմ թէ Ս. Հաղորդութեան խորհրդի մէջ ճիշտ միևնոյն Յիսուս Քրիստոսն է գտնւում, որովհետև հէնց Ինքն է յայտնել այս ճշմարտութիւնը և թէ սուրբ Եկեղեցին սովորեցնում ինձ։

Հ. Ի՞նչ է նշխարքը՝ սրբագործութիւնից առաջ։

Պ. Նշխարքը սրբագործութիւնից առաջ, հաց է։

Հ. Իսկ ի՞նչ է նշխարքը՝ սրբագործութիւնից յետոյ։

Պ. Նշխարքը՝ սրբագործութիւնից յետոյ հացի տեսակների ներքոյ Տեառն մերոյ Յիսուս Քրիստոսի ճշմարիտ Մարմինն է։

Հ. Ի՞նչ է գտնւում բաժակի մէջ՝ սրբագործութիւնից առաջ։

Պ. Սրբագործութիւնից առաջ բաժա-

կի մէջ գտնուում է մի քանի կաթիլ ջրի հետ խառնուած մի քիչ գինի։

Հ. Իսկ սրբագործութիւնից յետոյ ինչ է գտնուում բաժակի մէջ։

Պ. Սրբագործութիւնից յետոյ բաժակի մէջ՝ գինու տեսակների ներքոյ գտնուում է Տեառն մերոյ Յիսուս Քրիստոսի ճշմարիտ Արիւնը։

Հ. Ե՞րբ է կատարուում հացի և գինու փոխարկութիւնը Յիսուս Քրիստոսի Մարմնին ու Արեանը։

Պ. Ճիշտ այն ժամանակ է կատարուում հացի և գինու փոխարկութիւնը Յիսուս Քրիստոսի Մարմնին ու Արեանը, երբ քահանան սուրբ պատարագի մէջ սրբագործութեան խօսքերն արտաբերում է։

Հ. Ո՞վ է սրբագործութեան խօսքերին այնպիսի մեծ կարողութիւն տուել։

Պ. Նոյն Ինքն Յիսուս Քրիստոս՝ ամենակարող Աստուածն է, որ այսպիսի մեծ կարողութիւն է տուել սրբագործութեան խօսքերին։

Հ. Ուրեմն սրբագործութիւնից յետոյ՝

հացից ու գինուց էլ ոչինչ չի մնում։

Պ. Սրբագործութիւնից յետոյ՝ միայն հացի և գինու տեսակներն են մնում։

Հ. Հացի և գինու տեսակներն ինչ են։

Պ. Տեսակները՝ հացի և գինու քանակութիւնը և զգալի որպիսութիւնները են, ինչպէս են՝ ձևը, գոյնն ու համը։

Հ. Հացի տեսակների ներքոյ միայն Յիսուս Քրիստոսի Մարմինն է գտնուում ու գինու տեսակների ներքոյ միայն նրա Արիւնը։

Պ. Յիսուս Քրիստոս կենդանի լինելով՝ թէ հացի և թէ գինու տեսակների ներքոյ էլ ամբողջապէս է գտնուում, այսինքն՝ Մարմնով, Արեամբ, Հոգուով ու Աստուածութեամբ։

Հ. Յիսուս Քրիստոս աշխարհիս բոլոր սրբագործուած նշխարքների մէջ էլ ներկայ է գտնուում։

Պ. Այո, Յիսուս Քրիստոս բոլոր սրբագործուած նշխարքների մէջ էլ ներ-

կայ է գտնուում։

Հ. Նշխարքը կոտրատելիս Յիսուս Քրիստոսի Մարմինն էլ կոտրատուում է։

Պ. Նշխարքը կոտրատելիս Յիսուս Քրիստոսի Մարմինը չի կոտրատուում, այլ միայն հացի տեսակները։

Հ. Նշխարքի որ մասի մէջ է մնում Յիսուս Քրիստոսի Մարմինը։

Պ. Յիսուս Քրիստոսի Մարմինը՝ բաժանուած նշխարքի ամեն մասերի մէջ էլ ամբողջապէս մնում է։

Հ. Ինչու համար են եկեղեցիների մէջ Ամենասուրբը հաղորդութիւնը պահում։

Պ. Նրա համար են եկեղեցիների մէջ Ամենասուրբը հաղորդութիւնը պահում, որպէս զի հաւատացեալներից պաշտելի և հիւանդներին տալի ըստ կարօտութեան։

2.— Ամենասուրբ Հաղորդութեան վախճանը եւ արգասիքները

Հ. Յիսուս Քրիստոս ինչու համար է

հաստատել Ամենասուրբ Հաղորդութիւնը։

Պ. Յիսուս Քրիստոս երբք գլխաւոր պատճառների համար է հաստատել Ամենասուրբ Հաղորդութիւնը, 1. որպէս զի նոր օրէնքի մնայուն զոհը 2. մեր հոգու կերակուրը 3. Իւր Հարչարանաց ու Մահուան մշտնջենաւոր յիշատակը և առ մեզ ունեցած սիրոյ և յաւիտենական կեանքի անդին գերբաւականը լինի։

Հ. Ամենասուրբ Հաղորդութիւնն ինչ գլխաւոր արդիւնքներ է առաջ բերում Իրան ընդունողի մէջ։

Պ. Ամենասուրբ Հաղորդութեան՝ Իրան արժանապէս ընդունողի մէջ առաջ բերած գլխաւոր արդիւնքներն են՝ 1. պահում և աճեցնում է հոգու կեանքը՝ որ շնորհքն է, ինչպէս որ նիւթական կերակուրը զօրացնում և աճեցնում է մարմնի կեանքը. 2. թողութիւն է տալիս ներելի մեղքերին

ու պահում է մահացուներից, 3. հոգնոր միխիթարութիւն է պատճառում։

---

3. Լաւ հաղորդելու համար պահանջուած պատրաստութիւններ եւ հաղորդելու պարտաւորութիւնը

Հ. Քանի՞ բան է հարկաւոր լաւ հաղորդելու համար։

Պ. Լաւ հաղորդելու համար երեք բան է հարկաւոր՝ 1. Աստծու շնորհքի մէջ գտնուիլ. 2. կէս գիշերից մինչև հաղորդելու ժամանակակէտը ծոմ մնալ. 3. ինչ ընդունելն իմանալ ու ջերմեռանդութեամբ Սուրբ Հաղորդութեանը մերձենալ։

Հ. Ի՞նչ է նշանակում շնորհքի վիճակի մէջ գտնուիլը։

Պ. Շնորհքի վիճակի մէջ գտնուիլը նշանակում է՝ ամեն մահուշափ մեղքից ազատ լինելու մաքուր խիղճ ունենալ։

Հ. Ի՞նչ մեղք է գործում նա՝ որ իւր մահուշափ մեղքի մէջ լինելն իմանա-

լով, հաղորդուում է։

Պ. Նա՝ որ իւր մահուչափ մեղքի մէջ լինելն իմանալով հաղորդուում է, մի սոսկալի սրբապղծութիւն է գործում։

Հ. Ո՞րպիսի ծոմ է պահանջուում հաղորդելու համար։

Պ. Հաղորդելու համար պահանջուում է բնական ծոմ, որն աւելուում է ոչէ կերակուրի և ըմպելիքի պէս առնուած բաների գործածութեամբը։

Հ. Երբէք թոյլ տրուած չէ՞ հաղորդիլ առանց ծոմ լինելու։

Պ. Թոյլ տրուած է նրանց, որ մահուան վտանգի մէջ են գտնուում, այն ժամանակ Ս. Հաղորդութիւնը կոչուում է թոռակ։

Հ. Ի՞նչ ասել է՝ ինչ բան ընդունելն իմանալ։

Պ. Ինչ բան ընդունելն իմանալն ասել է՝ քրիստոնէական վարդապետութեան մէջ այս խորհրդի վրայօք սովորեցրածը գիտենալ և հաստատապէս

հաւատալ նրան։

Հ. Ի՞նչ ասել է՝ ջերմեռանդութեամբ հաղորդիլ։

Պ. Ջերմեռանդութեամբ հաղորդիլն, ասել է՝ թէ հոգու և թէ մարմնի խոնարհութեամբ ու համեստութեամբ Ս. հաղորդութեանը մերձենալ, և հաղորդուելուց առաջ՝ պատրաստութիւն տեսնել և յետոյ շնորհակալութիւն մատուցանել։

Հ. Ե՞րբ մէկը պարտաւորւած է հաղորդուելու։

Պ. Մէկը պարտաւորւած է հաղորդուելու ամեն տարի՝ Զատիկն, իւր ծխական եկեղեցում, նաև մահւան վրտանգի մէջ։

Հ. Ո՞ր հասակից է սկսում զատկական հաղորդութեան պատուիրանը կատարելու պարտականութիւնը։

Պ. Զատկական հաղորդութեան պատուիրանը կատարելու պարտականութիւնն սկսում է այն հասակից, երբ

մանուկն կարող է պարտուպատշաճ պատրաստութիւններով այս խորհրդին մերձենալու։

Հ. Լաւ և օգտակար բան է ստէպ հաղորդիլը։

Պ. Շատ լաւ բան է ստէպ հաղորդիլը, միայն թէ պարտուպատշաճ պատրաստութիւններով խոստովանահօր խորհրդին համեմատ կատարուի։

Հ. Հաղորդելուց յետոյ Յիսուս Քրիստոս որչափ ժամանակ մնում է մեզանում։

Պ. Հաղորդելուց յետոյ Յիսուս Քրիստոս այնչափ ժամանակ մնում է մեզանում իւր շնորհովը, որչափ որ մահուչափ մեղք չենք գործել, իսկ Իւր իսկական ներկայութեամբը մինչև խորհրդական տեսակների սպառելը։

4.— Պատարագի սուրբ զոհը

Հ. Ամենասուրբ Հաղորդութիւնը միայն

խորհուրդ է։

Պ. Ամենասուրբ հաղորդութիւնը ոչ միայն խորհուրդ է, այլ նաև նոր օրէնքի մնայուն զոհը։

Հ. Ի՞նչպէս է կոչւում նոր օրէնքի այս զոհը։

Պ. Նոր օրէնքի այս զոհը կոչւում է սուրբ Պատարագ։

Հ. Ի՞նչ է սուրբ Պատարագը։

Պ. Սուրբ պատարագը Յիսուս Քրիստոսի Մարմնի և Արեան զոհն է, որ հացի և գինու տեսակների ներքոյ նուիրւում է մեր խորանների վրայ Խաչի զոհի յիշատակի համար։

Հ. Պատարագի զոհը հէնց Խաչի զոհն է։

Պ. Պատարագի զոհը՝ նմանում է խաչի զոհին, քանի որ թէ մէկի և թէ միւսի մէջ, Յիսուս Քրիստոսն է քահանան ու զոհը, միայն թէ նուիրւելու կերպի մէջ տարբերւում է սրանից։

Հ. Ի՞նչ բանի մէջ է կայանում նուիրւե-

լու կերպի տարբերությունը։

Պ. Նրա մէջ է կայանում տարբերությունը, որ Յիսուս Քրիստոս Խաչի զոհի մէջ իսկապէս մեռաւ և Իւր Արիւնը թափեց, մինչդեռ Պատարագի զոհի մէջ՝ որ նրա յիշատակն, է զոհւում է առանց արիւն թափելու. բացի սրանից Խաչի զոհի մէջ մեր փրկագործութիւնը կատարեց, իսկ Պատարագի զոհովը Նրա արդիւնքներն է մերձեցնում մեզի։

Հ. Ո՞վ է հաստատել Պատարագի սուրբ զոհը։

Պ. Նոյն Ինքն Յիսուս Քրիստոս է հաստատել Պատարագի սուրբ զոհը, երբ վերջին ընթրիքում ամենասուրբ Հաղորդութեան խորհուրդը հաստատեց։

Հ. Ի՞նչ վախճանների համար է Պատարագի սուրբ զոհը մատուցւում Աստծուն։

Պ. Պատարագի սուրբ զոհը չորս վախճանի համար է մատուցւում Աստծուն՝

1. Իրան արժանապէս պատուելու, 2. Իւր բարիքների փոխարէն շնորհակալ լինելու, 3. Իրան մեղմացնելու և մեր մեղքերին արժանի եղած պարտուպատշաճ հատուցումն անելու, 4. մեզի հարկաւոր եղած շնորհքները ընդունելու համար։

Հ. Լաւ բան է ամեն օր սուրբ Պատարագ տեսնելը։

Պ. Շատ օգտակար բան է ամեն օր սուրբ Պատարագ տեսնելը, թէպէտև հրամայուած չէ։

Հ. Ի՞նչ պէտք է անել սուրբ Պատարագին շահաւէտ կերպով ներկայ գտնուելու համար։

Պ. Սուրբ Պատարագին շահաւէտ կերպով ներկայ գտնուելու համար, պէտք է սկզբից մինչև վերջը մեծ մտադրութեամբ ու ջերմեռանդութեամբ տեսնել նրան, մտածելով Տեառն մերոյ Յիսուս Քրիստոսի Զարչարանաց և Ատծու վրայ ու ջերմեռանդ

աղօթքները անելով։

Գլուխ Ե.

Ապաշխարութեան խորհուրդը

1.— Այս խորհուրդը լաւ ընդունելու համար պահանջուած պայմանութիւններն ու մասնաւորապէս խոնի ֆնութիւնը։

Հ. Ի՞նչ է Ապաշխարութեան խորհուրդը։

Պ. Ապաշխարութիւնը՝ որ խոստովանութիւն էլ է կոչւում, Յիսուս Քրիստոսից հաստատուած մի խորհուրդ է Մկրտութիւնից յետոյ գործած մեղքերը թողնելու համար։

Հ. Լաւ խոստովանելու համար քանի բան պէտք է անել։

Պ. Լաւ խոստովանելու համար հինգ բան պէտք կ անել, 1. խիղճը քննել, 2. մեղքերի վրայ զղջալ և ատել նրանց 3. այլ ևս չը մեղանչելու հաստատ առաջադրութիւն անել, 4. մեղ-

քերը խոստովանիլ, 5. խոստովանահօր դրած ապաշխարանքը կատարել։

Հ. Ի՞նչպէս պէտք է խիղճը քննել։

Պ. Պէտք է խիղճը քննել՝ Աստծու առաջ, հոգարարձութեամբ մտաբերելով այն մեղքերն, որ մէկը խորհրդով, խօսքով, գործով ու զանցառութեամբ գործել է Աստծու և Եկեղեցու պատուիրանների և իւր վիճակին յատուկ պարտքերի դէմ, և որոնց ամենեին չի խոստովանուել։

Հ. Խիղճը քննելիս մեղքերի թիւն էլ պարտաւոր ենք հետազօտելու։

Պ. Խիղճը քննելիս պարտաւոր ենք մահուշափ մեղքերի թիւն էլ հետազօտելու։

Հ. Խղճի քննութեան մէջ բացի մահուշափ մեղքերի թիւը հետազօտելուց՝ նրանց ինչ պարագայի մէջ գործած լինելու վրայ էլ պարտաւոր ենք մտածելու։

Պ. Պարտաւոր ենք մտածելու նաև այն

պարագաների վրայ որ մեղքի տեսակն են փոխում, կամ ներելի մեղքը մահուշափ դարձնում։

---

2. Զղջումն ու առաջադրութիւնը

Հ. Ի՞նչ է զղջումը։

Պ. Զղջումը սրտի մի ցաւ է, որով մէկը ատում է իւր գործած մեղքերը և առաջադրում է այլ ևս մեղք չը գործելու։

Հ. Ինչո՞ւ համար պարտաւոր ենք զըղջալու։

Պ. Պարտաւոր ենք զղջալու, որովհետև մեղանչելով Աստծու պատիժներին ենք արժանացել, բայց աւելի նրա համար՝ որ վշտացրել ենք Աստծուն՝ որ անհուն բարի և ըստ Ինքեան արժանի է ամեն բանից վեր սիրելու։

Հ. Ի՞նչ պէտք է անենք այս զղջումն ունենալու համար։

Պ. Պէտք է բոլոր սրտով նրան Աստծուց խնդրենք ու դրդուենք մեզա-

նում՝ մտածելով թէ ինչ մեծ չարիք ենք գործել մեղանչելով։

Հ. Քանի՞ տեսակ զղջում կայ։

Պ. Երկու տեսակ զղջում կայ՝ կատարեալ և անկատար։

Հ. Ի՞նչ է կատարեալ զղջումը։

Պ. Կատարեալ զղջումը Աստծուն վրշտացրած լինելուն ցաւն է, որովհետև անհուն բարի և ըստ ինքեան արժանի է սիրոյ, այս զղջումը կոչւում է նաև խորտակման զղջում։

Հ. Ինչո՞ւ համար խորտակման զղջումը կատարեալ է կոչւում։

Պ. Երկու պատճառի համար խորտակման զղջումը կատարեալ է կոչւում՝ 1. որովհետև միայն Աստծու բարութիւնն է նկատի առնում. 2. անմիջապէս ընդունում է մեր մեղքերի թողութիւնը, բայց և այնպէս մեզ մնալով նրանց խոստովանելու պարտականութիւնը։

Հ. Ո՞րն է անկատար կամբեկման զղջումը։

Պ. Անկատար կամ բեկման զղջումն այն է, որով ցաւում ենք Աստծուն՝ իբրև մեր գերագոյն Դատաւորին վշտացնելուն համար, այսինքն՝ այն պատիժների վախից, որոնց արժանացել ենք այս կամ միւս աշխարհում մեր մեղքերի պատճառով։

Հ. Անկատար կամ բեկման զղջումը բաւական է թողութիւն ընդունելու։

Պ. Անկատար կամ բեկման զղջումը միայն խորհրդական արձակման հետ միացած բաւական է մեղքերի թողութիւնն ընդունելու։

Հ. Մէկն ինչ չարիք է գործում մեղանչելով։

Պ. Այն չարիքն՝ որ մէկը գործում է ծանր մեղանչելով, մասնաւորապէս նրա մէջ է կայանում, որ այս մեղքով կորցնում է Աստծու շնորհքն ու արքայութիւնը, արժանանում դժոխքի տանջանքներին և վշտացնում Աստծուն՝ մեր Տիրոջն ու Հօրը, որ մեզ

այնչափ բարիքներ է արել և սիրում էլ է, և անսահման իրաւունք ունի որ Իրան ամեն բանից վեր սիրենք ու հաւատարմութեամբ ծառայենք։

Հ. Պէտք է որ զղջում ամեն մահուչափ մեղքերի վրայ տարածւի։

Պ. Այո, պէտք է որ զղջում ամեն գործած մահուչափ մեղքերի վրայ տարածւի։

Հ. Նա՝ որ միայն ներելի մեղքեր է խոստովանւում, պարտաւոր է ամենի վրայ էլ զղջալու։

Պ. Խոստովանութիւնը վաւերական դարձնելու համար, բաւական է նրանցից մի քանիսի վրայ զղջալ, բայց ամենի ներում ընդունելու համար պէտք է բոլորի վրայ էլ զղջալ։

Հ. Ի՞նչ բանի մէջ է կայանում առաջադրութիւնը։

Պ. Առաջադրութիւնը կայանում է՝ այլ ևս մեղք չը գործելու ու նրանից փախչելու համար հարկաւոր եղած

միջոցներն 'ի գործ դնելու հաստատուն կամքի մէջ։

3.— Խոստովանութիւնը կամ մեղքերի ամբաստանութիւնը

Հ. Ի՞նչ բանի մէջ է կայանում մեղքերի խոստովանութիւնը։

Պ. Խոստովանութիւնը կայանում է մեր մեղքերի որոշ ամբաստանութեան մէջ, որ անում ենք խոստովանահօրը նրանից արձակում և ապաշխարանք ընդունելու նպատակով։

Հ. Ո՞ր մեղքերը պարտաւոր ենք խոստովանելու։

Պ. Մենք պարտաւոր ենք խոստովանելու ամեն մահուչափ մեղքերը, բայց լաւ է ներելիներն ևս յայտնել։

Հ. Ի՞նչպէս պէտք է ամբաստանենք մահուչափ մեղքերն։

Պ. Պէտք է մահուչափ մեղքերն ամբաստանենք՝ յայտնելով նրանց թիւը, տեսակը և այն ամեն պարագաները

որ մեղքի տեսակն են փոխում, կամ ներելինները մահուչափ դարձնում։

Հ. Ի՞նչ պարտաւոր է անելու նա՝ որ իւր մեղքերի ճշգրիտ թիւը չի յիշում։

Պ. Նա՝ որ իւր մեղքերի ճշգրիտ թիւը չի յիշում, պարտաւոր է ասելու այն թիւը որ աւելի մօտ է ճշմարտութեանը։

Հ. Լաւ է խոստովանւում նա՝ որ ամօթի պատճառով ճշմարտութիւնը չի ասում խոստովանահօրը։

Պ. Նա՝ որ ամօթի պատճառով ճշմարտութիւնը չի ասում, խոստովանահօրը կամ մի մահուչափ մեղք պահելով, կամ ծանօթ թիւը չ'ասելով և կամ էլ հարկաւոր պարագաները չը յայտնելով, սրբապղծութիւն է գործում։

Հ. Ի՞նչ պէտք է անէ նա՝ որ գիտէ թէ լաւ չի խոստովանւել։

Պ, Նա՝ որ գիտէ թէ լաւ չի խոստովանւել, պէտք է անվաւեր խոստովա-

նութիւնները նորոգէ, և բացի սրանից իւր մի կամ շատ անգամ գործած սրբապղծութիւնները յայտնէ։

Հ. Լաւ է խոստովանւում նա՝ որ սոսկ մոռացմամբ մի մահուշափ մեղք է բաց թողնում։

Պ. Նա՝ որ խիղճը փութաջանութեամբ քննելուց յետոյ, մոռացմամբ մի մահուշափ մեղք է բաց թողնում լաւ է խոստովանւում, բայց պարտաւոր է հետևեալ խոստովանութեան մէջ այն մեղքն ամբաստանելու, եթէ միտքը գայ։

Հ. Ի՞նչպէս կը ներկայանաս խոստովանահօրը։

Պ. Կը չոքեմ ասելով՝ օրհնիր ինձ, Հայր որովհետեւ մեղանչել եմ, և ինքս ինձ կը խաչակնքեմ։

Հ. Ի՞նչ կ'ասես ինքդ քեզ խաչակնքելուց յետոյ։

Պ. Ինքս ինձ խաչակնքելուց յետոյ՝ կասեմ խոստովանիմ աղօթքը, յետոյ մեղ-

քերիս պարտուպատշաճ ամբաստանութիւնը կ'անեմ։

Հ. Լաւ բան է անցած կեանքից մի ծանրը մեղք ամբաստանելը։

Պ. Այո, մանաւորապէս երբ մէկը միայն ներելի մեղքեր է խոստովանւում, վասն զի այս ամբաստանութիւնը ծառայում է ապահովացնելու զղջումն, առանց որի արձակումն անվաւեր է։

Հ. Ի՞նչ կ'անես մեղքերդ խոստովանելուց յետոյ։

Պ. Մեղքերս խոստովանելուց յետոյ՝ յարգութեամբ կը լսեմ խոստովանահօր խրատները, անկեղծ սրտով յանձն կ'առնեմ ապաշխարանքը կատարելու և սուրբ արձակումն տրուելիս բոլոր սրտով զղջման ներգործութիւնը կը նորոգեմ։

Հ. Արձակումն ստանալուց յետոյ ի՞նչ կ'անես։

Պ. Արձակումն ստանալուց յետոյ՝ Աս-

տրծուց չնորհակալ կը լինիմ կարելի եղածին չափ շուտ կը կատարիմ ապաշխարանքը, և 'ի գործ կը դնեմ խոստովանահօր տուած խորհուրդները։

---

4. Արձակումն ու ապաշխարանքը

Հ. Ի՞նչ է արձակումը,

Պ. Արձակումն այն վճիռն է՝ որ քահանան արտաբերում է Յիսուս Քրիստոսի անուամբն ապաշխարողի մեղքերը թողնելու համար։

Հ. Ի՞նչ է հատուցումը կամ ապաշխարանքը։

Պ. Հատուցումը կամ ապաշխարանքն այն ազօթքը կամ բարեգործութիւնն է, որ խոստովանահայրը դնում է ապաշխարողի վրայ՝ նրա մեղքերի քաւութեան համար։

Հ. Ե՞րբ պէտք է կատարել խորհրդական ապաշխարանքը։

Պ. Եթէ խոստովանահայրը ժամանակը չի որոշել, պէտք է կարելի եղածին չափ շուտ կատարել խորհրդական ապաշխարանքը։

Հ. Ցաճախ խոստովանիլը լաւ բան է։

Պ. Լաւ է գոնէ ամիսը մի անգամ խոստովանիլ, բայց նա որ իմանում է իւր մահուշափ մեղքի մէջ լինելը, աւելի մեծ արտորանօք պարտաւոր է խոստովանելու։

Գլուխ Զ.

Վերջին Օծումը

Հ. Ի՞նչ է Վերջին Օծումը։

Պ. Վերջին Օծումը Յիսուս Քրիստոսից հաստատուած մի խորհուրդ է՝ մահ ւան վտանգի մէջ գտնուող հիւանդներին հոգևոր և նաև մարմնաւոր թեթևութիւն տալու համար։

Հ. Վերջին Օծման խորհուրդն ինչ արդիւնքներ է առաջ բերում։

Հ. Վերջին Օծումը հետևեալ արդիւնքներն է առաջ բերում՝ 1. աճեցնում է սրբարար շնորհքը. 2. ջնջում է ոչ միայն ներելի մեղքերն, այլ նաև մահուշափները, որոնց վրայ հիւանդը զբաղջացած լինելով չի կարողանում խոստովանիլ. 3. վերացնում է այն տկարութիւնն ու բարին գործելու թուլութիւնը, որ մնում է մեղքերի թողութիւնն ստանալուց վերջն էլ. 4. զօրութիւն է տալիս համբերութեամբ տանելու ցաւերը, փորձութիւններին դէմ դնելու և սրբութեամբ մեռնելու. 5. օգնում է մարմնաւոր առողջութիւն ստանալու՝ եթէ հոգու փրկութեանը օգտակար լինի։

Հ. Ե՞րբ պէտք է Վերջին Օծումն ընդունել։

Պ. Պէտք է Վերջին Օծումն ընդունել երբ հիւանդութիւնը վտանգաւոր է, և եթէ կարելի է՝ Ապաշխարութեան և Ս. Հաղորդութեան խորհուրդներն

ընդունելուց յետոյ և քանի որ մէկն իւր խելքը չի կորցրել։

Գլուխ Է.

Քահանայութեան Կարգը

Հ. Ի՞նչ է քահանայութեան կարգը։

Պ. Քահանայութեան կարգը մի խորհուրդ է, որ իշխանութիւն է տալիս Աստծու ծառայութեանն ու հոգիների փրկութեանը վերաբերեալ սրբազան պաշտօնները կատարելու և Աստծու պաշտօնեաների կնիքը դրոշմում է նրա հոգու մէջ՝ որ ընդունում է։

Հ. Ի՞նչ վախճան պէտք է ունենայ նա, որ եկեղեցական վիճակն է ընդդրկում։

Պ. Նա՝ որ եկեղեցական վիճակն է ընդդրկում, պէտք է ունենայ իրրև վախճան՝ միայն Աստծու փառքն ու հոգիների փրկութիւնը։

Հ. Մէկը կարող է ինքն իրանից եկեղեցական վիճակն ընտրել։

Պ. Ոչ ոք չի կարող ինքն իրանից եկե-

դեցական վիճակն ընտրել, այլ պէտք է Աստծուց կոչուած լինի։

Հ. Ուրեմն մեծ չարիք է գործում նա՝ որ առանց աստուածային կոչման եկեղեցական վիճակն է ընդգրկում։

Պ. Նա՝ որ առանց աստուածային կոչման ընդգրկում է եկեղեցական վիճակը, մեծ չարիք է գործում և ինքն իրան դատապարտութեան մեծ վտանգի մէջ ձգում։

Հ. Որոնք են հաւատացեալների պարտքերը դէպի նրանց, որոնք քահանայութեան կարգն ընդգրկելու կոչումն ունին։

Պ. Հաւատացեալները պարտաւոր են՝

1. իրանց զաւակներին լիուլի ազատութիւն տալու Աստծու կոչմանը հետևելու,

2. Աստծուն աղօթելու, որ բարեհաճի բարի հովիւներ և հոանդուն պաշտօնեաներ պարգևելու Իւր Եկեղեցուն,

3. մասնաւորյարգանք ունենալու դէ-

պի նրանց, որոնք սուրբ կարգի միջոցով Աստծու ծառայութեանն են նուիրուել։

Գլուխ Ը.

Պասկը

Հ. Ի՞նչ է Պասկի խորհուրդը։

Պ. Պասկը Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոսից հաստատուած մի խորհուրդ է, որ մի սուրբ և անլուծանելի միաւորութիւն է հաստատում մարդու և կնոջ մէջ, ու նրանց շնորհք է տալիս միմեանց սրբութեամբ սիրելու և իրանց զաւակները քրիստոնէաբար դաստիարակելու։

Հ. Պասկի խորհուրդն մի մասնաւոր նշանակութիւն ունի։

Պ. Պասկի խորհուրդը նշանակում է այն միութիւնը, որ Յիսուս Քրիստոս ունի Սուրբ Եկեղեցու հետ՝ որ Իւր հարսն է և մեր ամենասիրելի Մայրը։

Հ. Պարտաւոր են Աստծու շնորհքի մէջ գտնուիլ նրանք՝ որ պսակի խորհուրդն են ընդունում։

Պ. Այո, նրանք որ Պսակի խորհուրդն են ընդունում, պարտաւոր են Աստծու շնորհքի մէջ գտնուելու նոյնը կատարելիս, ապա թէ ոչ սրբապղծութիւն կը գործեն։

Հ. Ո՞րն է պսակը կատարելու կերպը։

Պ. Քրիստոնեաների մէջ Պսակը կատարելու վաւերական և օրինաւոր միակ կերպը՝ Սուրբ Եկեղեցու օրէնքների համեմատ կատարելն է։

ՄԱՍ ՀԻԳԵՐՈՐԴ
ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Միակ Գլուխ

1.— Հաւատքը

Հ. Քրիստոնէի ո՞ր առաքինութիւններն են հարկաւոր փրկութեան համար։

Պ. Քրիստոնէի առաքինութիւնները, որ հարկաւոր են փրկութեան համար, երեք են՝ Հաւատք, Յոյս ու Սէր։

Հ. Ի՞նչ է Հաւատքը։

Պ. Հաւատքը մեր հոգու մէջ հեղուած մի զերբնական առաքինութիւն է, որով մենք Աստծու հեղինակութեան վրայ հիմնելով՝ հաւատում ենք թէ ճշմարիտ է այն ամեն ինչ, որ Ինքն յայտնել և Եկեղեցու միջոցով առաջարկում է մեզ հաւատալու։

Հ. Ի՞նչպէս ենք ճանաչում Աստծուց

յայտնուած ճշմարտութիւնները։

Պ. Մենք ճանաչում ենք Աստծուց յայտնուած ճշմարտութիւններն Եկեղեցու միջոցով՝ որ անսխալ է, այսինքն՝ Սրբազան Պապի՝ որ Սուրբ Պետրոսի յաջորդն է և Եպիսկոպոսների միջոցով, որոնք այն Առաքեալների յաջորդներն, են, որ Յիսուս Քրիստոսից սովորեցին։

Հ. Արդեօք Ս. Պապն անսխալ է։

Պ. Այո, Ս. Պապն այնպէս անսխալ է՝ ինչպէս որ Եկեղեցին է, երբ իրրև հովիւ ու Վարդապետ բոլոր քրիստոնեաների խօսելիս հաւատքի կամ բարքի վերաբերեալ ճշմարտութիւններ է սահմանում։

Հ. Մենք կարող ենք հասկանալ բոլոր յայտնուած ճշմարտութիւնները։

Պ. Ո՛չ, մենք չենք կարող հասկանալ բոլոր յայտնուած ճշմարտութիւնները, որովհետև հաւատքի ճշմարտութիւններից ոմանք խորհուրդներ են։

Հ. Ի՞նչ են խորհուրդները։

Պ. Խորհուրդները հաւատքի ճշմարտութիւններ են, որոնք մեր խելքի կարողութիւնից վեր են։

Հ. Ինչո՞ւ համար պարտաւոր ենք հաւատալու հաւատքի ճշմարտութիւններին։

Պ. Որովհետև Աստուած անսխալ ճշմարտութիւն լինելով, նրանց յայտնել է և Եկեղեցու միջոցով առաջարկում է մեզ հաւատալու։

Հ. Փրկութեան համար բաւական է ընդհանուր և անորոշ կերպով հաւատքի ամեն ճշմարտութիւններին հաւատալ։

Պ. Փրկութեան համար բաւական չէ ընդհանուր և անորոշ կերպով հաւատքի ամեն ճշմարտութիւններին հաւատալ, որովհետև կան մի քանի ճշմարտութիւններ, ինչպէս են՝ Աստծու Միութիւնն ու Երրորդութիւնը և մեր Փրկչի Մարդեղութիւնն ու Մահը որոնց հարկաւորապէս ամենքն էլ

պարտաւոր են յայտնի ու մասնաւոր հաւատք ընծայելու։

Հ. Ո՞րտեղ են պարունակուած այն գլխաւոր ճշմարտութիւնները, որ Աստուած յայտնել է սուրբ Եկեղեցուն։

Պ. Այն գլխաւոր ճշմարտութիւնները՝ որ Աստուած յայտնել է սուրբ Եկեղեցուն, պարունակուած են Առաքեալների հանգանակի կամ ըստ սովորութեան՝ հաւատամքի մէջ։

2.— Յոյսը

Հ. Յոյսն ինչ է։

Պ. Յոյսն Աստծուց մեր հոգու մէջ հեղուած մի գերբնական առաքինութիւն է, որով փափագում և ակնկալում ենք յաւիտենական կեանքը, որ Աստուած խոստացել է Իրան ծառայողներին, ու նրան ձեռք բերելու հարկաւոր եղած շնորհքները։

Հ. Ինչու՞ համար ենք պարտաւոր Աստծուց արքայութիւնն ու նրան ձեռք

բերելու հարկաւոր եղած շնորհքները յուսալու։

Պ. Նրա համար ենք պարտաւոր Աստծուց արքայութիւնն ու նրան ձեռք բերելու հարկաւոր եղած շնորհքները յուսալու, որովհետև Աստուած՝ Տեառնն մերոյ Յիսուս Քրիստոսի արդիւնքների համար, խոստացել է տալու նրանց, որոնք բոլոր սրտով ծառայում են Իրան, և Ինքն ամենահաւատարիմ ու ամենակարող լինելով՝ միշտ Իւր խոստումը պահում է։

3.— Սէրը

Հ. Ի՞նչ է Սէրը։

Պ. Սէրը Աստծուց մեր հոգու մէջ հեղուած մի գերբնական առաքինութիւն է, որով Աստծուն ամեն բանից վեր ենք սիրում Իրա համար, ու մեր ընկերոջը՝ մեր անձին պէս Աստծու սիրոյն համար։

Հ. Ինչու համար պարտաւոր ենք Աս-

տրծուն սիրելու։

Պ. Նրա համար ենք պարտաւոր Աստծուն սիրելու, որովհետև Ինքն անսահման բարի է ու կատարեալ, բացի սրանից Ինքն է հրամայում մեզ այս բանը և որովհետև անչափ բարիքներ ենք ընդունում Իրանից։

Հ. Ինչու համար պարտաւոր ենք մեր ընկերոջը սիրելու։

Պ. Նրա համար պարտաւոր ենք մեր ընկերոջը սիրելու Աստծու սիրոյն համար, որովհետև Ինքն է հրամայում մեզ այդ բանը, և որովհետև իւրաքանչիւր մարդ Նրա պատկերն է կրում։

Հ. Պարտաւոր ենք նաև մեր թշնամիներին սիրելու։

Պ. Այո, պարտաւոր ենք նաև մեր թշնամիներին սիրելու, որովհետև նրանք էլ մեր ընկերներն են, և թէ Յիսուս Քրիստոս մասնաւոր կերպով պատուիրել է մեզ։

4.— Հաւատքի, Յուսոյ ու Սիրոյ Ներգործութիւններ.

Հ. Արդեօք պարտաւոր ենք Հաւատքի Յուսոյ ու Սիրոյ ներգործութիւններ անելու։

Պ. Այո՛ պարտաւոր ենք Հաւատքի, Յուսոյ ու Սիրոյ ներգործութիւններ անելու երբ որ մեր բանաւորութիւնը բացուի կամ երբ մահուան վտանգի մեջ գտնուինք, ստէպ էլ մեր կեանքի ընթացքում մասնաւորապէս երբ հարկը պահանջէ մի փոքձութեան յաղթելու և կամ մի ոնէ քրիստոնէական պարտականութիւն կատարելու։

Հ. Լաւ բան է անում նա՝ որ ստէպ Հաւատքի, Յուսոյ ու Սիրոյ ներգործութիւններ է անում։

Պ. Այո՛, շատ լաւ բան է անում նա՝ որ ստէպ Հաւատքի, Յուսոյ ու Սիրոյ ներգործութիւններ է անում, որովհետև քրիստոնեան յաճախ այսներ-

գործութիւններն անելով 1. աւելի դիւրութեամբ է պահում այս առաքինութիւնները, որ այնչափ հարկաւոր են, 2. նրանց աճեցնում ու զօրացնում է իւր սրտի մէջ. 3. արտաքուստ էլ արտայայտում է, 4. բազմաթիւ ներոդութիւններ է շահում։

Հ. Այս ներգործութիւնները միայն բերանով ասելը բաւական է։

Պ. Ո՛չ, բաւական չէ այս նեգործութիւնները միայն բերանով ասելը, այլ պէտք է նաև մտքի ամփոփմամբն ու սրտի ներքին ջերմեռանդութեամբն ասել։

Հ. Մենք կարող ենք միայն մեր զօրութեամբն այս կամ քրիստոնէական առաքինութիւնների ուրիշ ներգործութիւններ արժանապէս անել։

Պ. Մենք մեզանից չենք կարող անել, այլ Աստծու շնորհքի օգնութեանն ենք կարօտ, Որը միշտ տալիս է նրանց, որ բոլոր սրտով խնդրում են

Իրանից։

Հ. Հաւատքի, Յուսոյ ու Սիրոյ աստուածարանական առաքինութիւններից որն է մեծագոյնն ու գերազանցագոյնը։

Պ. Աստուածարանական առաքինութիւններից մեծագոյնն ու գերազանցագոյնը՝ սէրն է, որի հետ ընկերանում է սրբարար շնորհքը և որը հոգևորապէս միացնում է մեզ Աստծու հետ և արժանացնում է արքայութեան։

Հ. Ո՞րն է սիրոյ ապացոյցը։

Պ. Սիրոյ ապացոյցը՝ Աստծու պատուիրանների պահելն ու ողորմութեան գործեր կատարելն է։

Հ. Ողորմութեան գործերը քանի՞ են։

Պ. Ողորմութեան գործերը տասն ու չորս են, եօթը մարմնաւոր և եօթը հոգևոր։

Հ. Որո՞նք են ողորմութեան մարմնաւոր գործերը։

Պ. Ողորմութեան մարմնաւոր գործերն

են՝ սովածներին կերակրել, ծարաւներին խմացնել, մերկերին հագցընել, պանդխտներին իջևան տալ, հիւանդներին այցելել, բանդարկեալներին տեսութեան գնալ և մեռելներին թաղել։

Հ. Որոնք են ողորմութեան հոգևոր գործերը։

Պ. Ողորմութեան Հոգեւոր գործերն են՝ տարակուսեալներին խորհուրդ տալ, տգետներին սովորեցնել, մեղաւորներին խրատել, վշտացեալներին մխիթարել, ընկերոջ յանցանքները ներել, համբերութեամբ տանել նեղութիւն պատճառող անձանց և աղօթել Աստծուն կենդանիների ու մեռելների համար։

ՅԱՆԿ

Վաւերացումն . . . . . .
Առաւօտեան աղօթք 7
Երեկոյեան աղօթք 19
Պատրաստութիւն խոստովանութեան 28
Խոստովանութիւնից յետոյ 40
Համառօտ պատրաստութիւն Ս. Հաղորդութեան 41
Համառօտ շնորհակալութիւն Ս. Հաղորդութիւնից յետոյ 43
ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ
Մատաղհաս մանկանց համար
Գլ. Ա. Մեր Ս. Հաւատքի գլխաւոր մասերը 49
Գլ. Բ. Քրիստոնէական վարդապետութեան գլխաւոր մասերը 54
Գլ. Գ. Ներգործութիւն Հաւատոյ, Յուսոյ, Սիրոյ և Զղջման . . 59

ՀԱՄԱՌՕՏ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՆ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

Հաւատքի գլխաւոր ճշմարտութիւնները

Գլ. Ա. Սուրբ Խաչի նշանը . . . 63
Գլ. Բ. Աստծու Միութիւնն ու Երրորդութիւնը 67
Գլ. Գ. Աստծու Որդու Մարդեղութիւնը 71
Գլ. Դ. Աշխարհիս կատարածին Յիսուս Քրիստոսի միւս անգամ գալուստն ու առանձնական և ընդհանրական դատաստանները 77
Գլ. Ե. Ս. Կաթուղիկէ Եկեղեցին, մեղքերի թողութիւնն ու Սրբերի հաղորդութիւնը 82

ՄԱՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

Աղօթքը

Միակ գլուխ 85

ՄԱՍ ԵՐՐՈՐԴ

ԱՍՏԾՈՒ և ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՊԱՏԻՐԱՆՆԵՐՆ ու մեղքը

Գլ. Ա. Աստծու պատիրանները
1.— Աստծու պատիրաններն ընդհանուր կերպով նկատուած 92
2.— Աստծու պատիրանները մասնաւոր կերպով նկատուած 95
Գլ. Բ. Եկեղեցու պատիրանները 104
Գլ. Գ. Մեղքը 110

ՄԱՍ ՉՈՐՐՈՐԴ

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԸ

Գ. Ա. Խորհուրդներն ընդհանուր կերպով նկատուած 116
Գլ. Բ. Մկրտութիւնը 112
Գլ. Գ. Դրոշմը 125
Գլ. Դ. Ամենասուրբ Հաղորդութիւնը 130

1.— Յիսուս Քրիստոսի ամենասուրբ Հաղորդութեան մէջ իսկական ներկայութիւնը . . 130
2.— Ամենասուրբ Հաղորդութեան վախճանն ու արդասիքները 135
3.— Լաւ հաղորդելու համար պահանջեալ պատրաստութիւններն ու հաղորդելու պարտքը 137
4.— Պատարագի սուրբ զոհը . . 140
Գլ. Ե. Ապաշխարութեան խորհուրդը
1.— Այս խորհուրդը լաւ ընդունելու համար պահանջեալ պատրաստութիւններն ու մասնաւորապէս խղճի քննութիւնը
2.— Զղջումն ու առաջադրութիւնը 146
3.— Խոստովանութիւնը կամ մեղքերի ամբաստանութիւնը . 150
4.— Արձակումն ու ապաշխարանքի հատուցումը 154
Գլ. Զ. Վերջին Օծումը 155
Գլ. Է. Քահանայութեան կարգը . 157

Գլ. Ը. Գսակը 159

ՄԱՄՆ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

Միակ գլուխ 161
1.— Հաւատքը 161
2.— Յոյսը 164
3.— Սէրը 165
4.— Հաւատքի, Յուսոյ ու Սիրոյ
Ներգործութիւնները . . . 167

ՄՄ Հայագիտական գրադարան
MAL077573

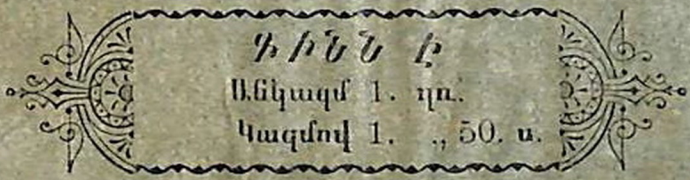
ԳԻՆԸ
Անկապմ 1. դր.
Կազմով 1. „ 50. ա.